PROLETARI DIN TOATE ŢĂRILE, UNIŢI-VĂ!

Veac nou

ORGAN AL CONSILIULUI GENERAL A.R.L.U.S.

Biblioteca Centrală Regională Hunedoara-Deva

Vîrsta lui Prometeu

Cristale cu idei pentru televizoare plate

Spre a nu se stinge viaţa falnicei Veneţii...

Se întîmplă şi în frumoasa lună mai

Foto: S. Kriştul (A.P.N.)

La aterizare, după un zbor... pe sol

(Citiţi în pag. VIII-a: „Aerul rarefiat, hipnoza şi astmul bronşic")

Foto: A. Baharev

• 500 de leghe în Golfstrom • Tragedie în gheţurile Arcticii • O enigmă: stabilitatea „fosilelor vii" • Nervozitatea poate duce la nevroză? • Cea mai mare dintre ţările mici • Maşinile creează nume • Cele două patrii ale lui El-Zorab • Cine poate deveni academician...

ANUL XXIV

19

(1208)

10 mai 1968

12 pagini, 1 leu

G. Kolpak : Pe țărm (Linogravură)

AVENTURA

A dispărut un soț (IV)

Dispariția misterioasă a soțului și identificarea cadavrului său, oribil mutilat, pare a răpi Nimfodorei Ivanovna orice speranță de a-și regăsi bărbatul iubit. Dar iată că, asistînd la o paradă pe Cîmpul Țarițin, i se pare că își zărește soțul viu și nevătămat. Aleargă spre el, i se aruncă la picioare, dar bărbatul n-o recunoaște, se îndoiește de deplinătatea facultăților ei mintale și declară că se numește Fiodor Alvovici Streleți. Poliția trebuie să intervină din nou.

— Nu-i nebună oare ? îl întrebă comisarul-șef pe anchetatorul care se ocupa cu acest caz.

— Deloc, îi răspunse anchetatorul. Am stat mult timp de vorbă cu ea și sînt absolut convins că Nimfodora Ivanovna e lucidă.

— Dar Streleți ?

— Susține sus și tare că n-o cunoaște.

Comisarul-șef înălță din umeri și își întrebă subalternul :

— Altceva, ce-a mai stabilit ancheta ?

— Doamna aflată în casa lui Streleți mi-a declarat categoric că e soția lui, iar proprietarul casei și vecinii îi confirmă declarațiile. E clar că sînt oameni cu stare ; peste tot oglinzi, bronzuri și cristale. Un singur lucru mi s-a părut curios : Serebrova declară că soțul ei a dispărut la patru decembrie, iar Streleți s-a mutat în noua-i locuință exact în aceeași zi. De altfel, am fost și la vechea lui adresă, unde mi s-a spus la fel de precis că acolo a locuit mai înainte consilierul Streleți cu soția lui.

Comisarul-șef se concentră asupra acestui ultim amănunt și căzu pe gînduri...

— Da, rosti el într-un tîrziu, aici trebuie să fie cheia enigmei : patru decembrie, ziua cînd a dispărut Serebrov și s-a mutat Streleți în noua-i locuință. Dacă lămurim coincidența asta cred că o să aflăm adevărul... Ascultă ! Ia cu dumneata...

Dar chiar în clipa aceea, comisarul-șef fu anunțat că era căutat de o personalitate importantă. Se ridică de la birou, șopti ceva anchetatorului și ieși din încăpere. Anchetatorul se îndreptă spre camera unde se afla Streleți și îl luă cu el ; se suiră amîndoi într-o trăsură, iar anchetatorul dădu ordin birjarului să se îndrepte cu toată viteza spre podul Alarcin.

— Unde mă duceți ? întrebă morocănos Streleți, după o lungă tăcere.

— La vechea locuință.

— De ce ?

— O să vedeți.

— Dar n-am locuit niciodată la podul Alarcin.

— Nu ?

— Nu, n-am locuit acolo.

— Dar unde ați locuit ?

— De ce vă interesează ?

— Nu dumneavoastră trebuie să-mi puneți mie întrebări.

— O fi, dar la podul Alarcin n-am locuit niciodată.

— Soția dumneavoastră mi-a spus, însă, că a locuit acolo, iar proprietarul casei mi-a confirmat spusele ei.

Streleți se întoarse brusc spre anchetator de parcă ar fi vrut să-i spună ceva, dar se răzgîndi și începu să privească șoseaua care fugea sub picioarele cailor. Tăcură amîndoi multă vreme. Anchetatorul nu-și lua ochii de pe fața lui Streleți.

— Ia uite. E gata să cadă, observă el la un moment dat, și-l apucă cu amîndouă mîinile pe Streleți. Mai repede, birjar.

Anchetatorul opri trăsura la cîțiva pași de casa în care locuise Streleți ; făcu semn unui soldat, care o luă înaintea lor, și trăsura porni încet spre casa cu pricina.

Streleți era galben ca lămîia și tremura din tot trupul...

— În-nălțimea voastră..., încercă el să spună ceva, bîlbîindu-se.

—Ce doriți ?

— Înălțimea voastră...

Dar nu continuă nici de data asta.

— Vorbiți, vorbiți, îl îndemnă anchetatorul, în speranța că va auzi o declarație importantă, menită să-l scutească de alte eforturi.

— Nu, nimic ! îi răspunse Streleți. Intrară în casă.

— A, tot dumneavoastră, domnule anchetator, îi primi stăpînul, cu un aer de om care știe totul.

Rostind aceste cuvinte se opri, însă, mirat în fața lui Streleți. A ! Domnul Streleți, de care s-a luat femeia aceea nebună !

— Poate că nu-i chiar nebună, replică calm anchetatorul.

— Dați-mi voie ! Avea ochii tulburi. Era vizibil. Mă pricep.

—La nebuni ?

— Și la nebuni, și la cuminți. Dați-mi voie să vă explic : are o idee fixă. Pînă cînd am ajuns acasă, am înțeles ; asta se cheamă monomanie. Domnul Streleți... Niciodată nu mi-ar fi trecut prin minte... Sînteți, desigur, o rudă a lui Fiodor Alvovici Streleți, care a locuit aici ! Ce om minunat ! Bun, respectabil...

— Domnul spune că el este chiar Fiodor Alvovici Streleți, remarcă anchetatorul.

— Cum așa !

Anchetatorul explică atotștiutorului toată tărășenia. Acesta își miji ochii, nările i se umflară și gura i se căscă a mirare.

Streleți se apropie de el și, cu o privire fioroasă, îi strigă aproape la ureche :

— Vorbește ! Eu sînt ! Eu sînt !

Atotștiutorul se pierdu cu firea.

— Vorbește fără frică, îl încurajă, însă, anchetatorul, făcînd semn cu ochiul soldatului să aibă grijă de ușă.

Nefericitul proprietar aruncă o privire rugătoare spre anchetator, apoi, răsuflînd adînc, își scutură capul și rosti cu jumătate de gură : „Nu, nu e el !"

I. Goncearov

(Va urma)

OPINII

Și fantastică, și științifică?!...

Sub titlul de mai sus, scriitorul Iuri Kagarliți abordează, în „Literaturnaia Rossia", cîteva probleme ale literaturii științifico-fantastice.

Autorul remarcă, mai întîi, popularitatea acestui gen literar care ocupă un loc tot mai important în lecturile tineretului, și nu numai ale tineretului. De aici exigențele sporite pe care atît consumatorii, cît și cercetătorii de specialitate sînt îndreptățiți să le ridice în fața scriitorilor ce s-au consacrat acestui gen sau îl abordează numai întîmplător.

Referindu-se la unele tradiții filozofice ale științelor în general, Iuri Kagarliți socotește că principala calitate a literaturii științifico-fantastice constă în problemele și mai ales în întrebările pe care le ridică în fața cititorului. În legătură cu această observație, Kagarliți își construiește un suport teoretic original, după care „...fiecare epocă a definit într-un mod propriu noțiunea de „homo sapiens". În veacul nostru s-ar putea aduce multe argumente în sprijinul unei interpretări ce ne-ar duce spre formula „omul care întreabă". Iar principala calitate a literaturii fantastice constă în faptul că „ea îl învață pe om să pună întrebări".

Discutînd, în continuare, în jurul acestei teme, autorul remarcă că, de multe ori, literatura științifico-fantastică este judecată după răspunsul exact pe care îl dă la diverse întrebări, adică după eficiența ei practică. Fără să respingă întru totul judecata de valoare întemeiată pe criteriul eficienței practice, Kagarliți notează mai departe : „Latura practică a literaturii științifico-fantastice este cît se poate de importantă, dar e numai un indiciu exterior al marilor ei posibilități. Știința are o funcție socială nu numai din clipa cînd cuceririle ei sînt introduse în practică. În acest sens, literatura științifico-fantastică seamănă cu știința. Ea influențează realitatea prin forța gîndirii ei". Iar mijloacele cu care își dobîndește forța de influențare sînt, uneori, atît de neobișnuite, paradoxale, stranii, încît, pînă la sfîrșit, trebuie să admitem că valoarea ei stă mai degrabă în caracterul ei fantastic, decît științific. Capacitatea ei de a-l obliga pe cititor să-și pună întrebări rezultă din înfrîngerea regulilor obișnuite și din aproximarea unor fenomene cu forța fanteziei.

Încît titlul articolului semnat de Iuri Kagarliți ar trebui mai degrabă să fie: „Mai întîi fantastică și apoi științifică".

EDITORIALE

Poezia populară germană

După o muncă stăruitoare, de lungă durată, poetul sovietic Lev Ghinzburg a terminat recent traducerea unui volum de poezie populară germană. Mulțumită inițiativei poetului publicul cititor de limba rusă va avea astfel posibilitatea să ia contact, pentru prima dată, cu comorile folclorice ale poporului german, din cele mai vechi timpuri și pînă în zilele noastre. Într-adevăr, volumul va cuprinde o epocă de creație ce se întinde de-a lungul a zece veacuri, de la poezia vaganților (sec. XI-XIII) și pînă la cîntecele ce iau naștere astăzi, spontan, pe străzile orașelor germane.

Inepuizabila bogăție tematică a creației folclorice se vădește și în această culegere în numeroasele-i subîmpărțiri semnificative.

Astfel, una din ele este consacrată „folclorului copiilor". Titlul nu trebuie, însă, să ne înșele asupra semnificației și valorii acestei subdiviziuni. Într-adevăr, capitolul consemnează, de pildă, evenimente din timpul războaielor napoleoniene sau episoade declanșate de pasiunile dezlănțuite de Reformă. Proverbe și ghicitori, cîntece soldățești și „de pahar", legende biblice și-au găsit în „folclorul copiilor" o reflectare originală, uneori pătrunsă de suflul parodiei și întotdeauna înnoitoare.

În strădania sa de a oferi cititorilor de limbă rusă o imagine completă a producției folclorului german, autorul a inclus în volum, cum am mai spus, o serie de piese contemporane adunate anterior, în limba originală, într-o culegere intitulată „Panoptikum". Aceste piese evocă ecourile folclorice ale realizărilor tehnicii contemporane („Minunile tehnicii"), de la primele încercări ale omului de a cuceri spațiile nelimitate ale văzduhului și pînă la aparatele perfecționate, de diferite tipuri, ce acționează sub ochii noștri.

Revista „Literaturnaia Rossia" (Nr. 17/1968), care a publicat cîteva din poeziile traduse de Lev Ghinzburg, ne-a dat posibilitatea să ne încredințăm de succesul traducătorului în această dificilă întreprindere.

BIBLIOFILIE

Pasiunea lui Șirmanov

Alexandr Șirmanov este un inginer din Kuibîșev al cărui nume a început recent să apară în publicațiile literare sovietice. E adevărat, nu ca romancier, memorialist sau reporter, ci ca pasionat bibliofil.

Goana lui după cărți rare și vechi a început întîmplător, acum patruzeci de ani, la Leningrad. Șirmanov era pe atunci student și, într-o bună zi, s-a trezit a fi posesorul unui număr din revista „Sovremennik" editată de Pușkin. Întîmplarea i-a descoperit sau i-a comunicat o adevărată pasiune pentru cartea rară. Acum, biblioteca lui cuprinde peste trei mii de cărți și manuscrise rare, tezaur ce poate fi invidiat de orice mare instituție de cultură.

Dar din ce se compune prețioasa colecție a lui Șirmanov ? Bibliofilul posedă, printre altele, un abecedar din timpul țarului Alexei Mihailovici, manuale ca „Retorica" și „Gramatica" apărute în timpul lui Lomonosov...

Identitatea unora dintre volumele bibliotecii lui Șirmanov a fost multă vreme greu de stabilit. Așa s-a întîmplat, de pildă, cu o culegere intitulată „Povestiri pestrițe". Cartea a apărut la Petersburg în deceniul al treilea al secolului trecut, într-un tiraj foarte mic și fără nici o indicație cu privire la autori. După lungi investigații, însă, Șirmanov a reușit să stabilească identitatea alcătuitorului ei, V. Odoevski, și pe unul dintre autori, care nu era altul decît N. V. Gogol.

PROBLEME ŞI SOLUŢII

Operaţia „Unda"

Cele ce urmează s-au petrecut nu de mult în zona şantierului hidrocentralei de la Krasnoiarsk, pe Ienisei. Pe neaşteptate şi spre uimirea localnicilor din satul Kazacinskoe care nu mai pomeniseră un astfel de fenomen, dinspre baraj s-a năpustit în aval o trombă uriaşă spărgînd gheaţa care mai încătuşa fluviul şi făcînd să crească în numai cîteva ore nivelul apei cu doi metri. Valul care a deşteptat Ieniseiul din somnul lui hibernal a marcat începutul unui întreg ansamblu de operaţiuni efectuate de un grup alcătuit din specialişti ai filialei siberiene a Institutului de hidrotehnică al U.R.S.S. şi tehnicieni şi ingineri de pe şantierul hidrocentralei.

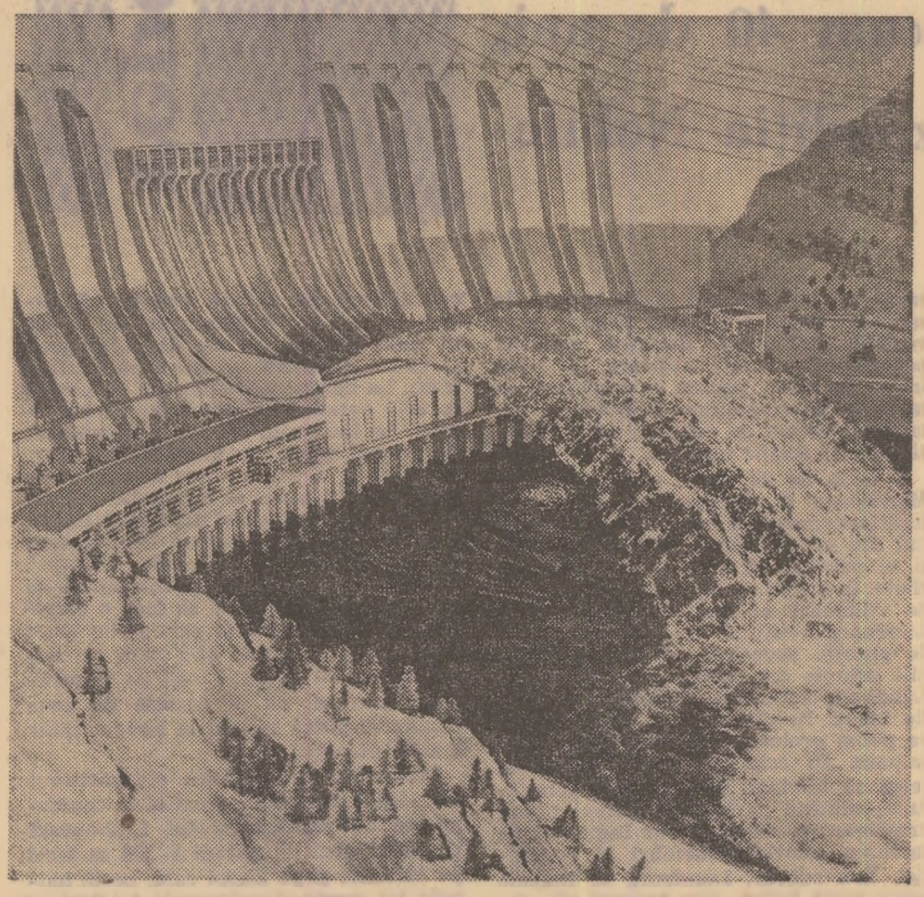

Dezgheţul de primăvară i-a neliniştit dintotdeauna pe hidrotehnicieni. La Krasnoiarsk se adăuga, însă, şi ameninţarea mării născute în spatele barajului de beton. Va rezista el oare uriaşei presiuni a enormelor mase de apă? Pentru a i se verifica rezistenţa se impunea explorarea părţii submersibile, o întreprindere dificilă, care a fost divizată în trei etape. Aşa a început operaţia „Unda" condusă de A. Bocikin, şeful şantierului, şi care a durat trei zile.

În prima etapă au fost deschise vanele de fund şi Ieniseiul s-a dezlănţuit urlînd asurzitor. În felul acesta nivelul apelor în avalul barajului a putut fi ridicat fără ca alimentarea cu apă a Krasnoiarskului să fie perturbată. După care vanele au fost închise şi Ieniseiul a început să scadă cu repeziciune, aşa încît macaralele de manipulare au putut coborî în bieful inferior trei vedete cu un grup de scafandri şi oameni broască, care au plonjat pentru a fotografia părţile submersibile ale lucrărilor hidrotehnice. Examinarea fotografiilor i-a încredinţat pe specialişti că barajul şi construcţiile anexe sînt solid realizate şi vor rezista cu succes presiunii dezgheţurilor.

Pe baza experienţei de la Krasnoiarsk, tot pe Ienisei a fost recent deschis şantierul unei alte hidrocentrale, la Saiano Şuşenskoe. Barajul proiectat să aibă o înălţime de 230 m va înghiţi aproximativ 10 milioane m³ de beton, cantitate suficientă pentru construirea unei autostrăzi între Moscova şi Vladivostok! În interiorul giganticei construcţii vor fi amplasate douăsprezece agregate, fiecare cu o capacitate de 530 000 kw. Macheta barajului (în fotografie) a fost prezentată la Expoziţia realizărilor economiei naţionale a U.R.S.S. din Moscova, unde atrage atenţia vizitatorilor.

CONTINENTUL U.R.S.S.

Toate mineralele cunoscute răspund: prezent!

U.R.S.S. nu e numai o ţară foarte mare, ci şi o ţară generos înzestrată de natură. Mai mult, e unica ţară din lume în al cărei subsol se găsesc toate mineralele catalogate de ştiinţă. Aceste avuţii potenţiale au rămas în bună măsură necunoscute de-a lungul veacurilor, pînă cînd nu s-au creat condiţiile sociale şi tehnice necesare pentru punerea lor în valoare. În Rusia ţaristă fiinţa un singur institut geologic cu 200 de studenţi; acum există 17 institute, incomparabil mai mari, iar în cercetările geologice sînt antrenaţi circa 500 de mii de ingineri şi muncitori.

Numărul e însă numai o premiză a succesului: pentru o ţară de proporţiile U.R.S.S. e nevoie de o impresionantă dotare cu mijloace tehnice moderne şi de un spirit de pionierat, care devine tot mai rar în veacul nostru. Geologii sovietici au străbătut însă şi continuă să străbată cu miile imensele întinderi ale taigăi şi tundrei, ale ţinuturilor veşnic îngheţate din Nord, iar rezultatele dobîndite de ei au fost caracterizate, fără exagerare, un „miracol". Şi într-adevăr, dacă încă pînă acum cîteva decenii unica zonă carboniferă cunoscută şi exploatată în U.R.S.S. era bazinul Doneţului, zăcămintele recenzate astăzi sînt estimate la nouă trilioane de tone, adică la peste jumătate din totalul disponibilităţilor mondiale. Iar dacă în anii douăzeci singura zonă petroliferă valorificată era Caucazul, acum sînt exploatate douăsprezece milioane de kilometri pătraţi de petrol şi gaze — din cele treizeci şi două de milioane cîte există în toată lumea.

În momentul de faţă, în U.R.S.S. pot fi numărate opt sute de zone de extracţie a petrolului şi gazelor, printre care uriaşa zonă din nordul Siberiei. Ca să nu mai vorbim de faptul că tot în ultimele decenii au fost descoperite mari zăcăminte de minerale a căror existenţă era cvasi ignorată înainte: diamante, aluminiu, cositor, molibden, potasiu, brom, sulf. Numai în cursul anului trecut au fost descoperite alte 130 de importante zăcăminte de petrol, gaze, minerale feroase, neferoase şi rare, aur etc.

Dar apropo de resursele de aur sovietice, asupra cărora presa occidentală a făcut în ultima vreme atîtea speculaţii, prilejuite de actuala criză de încredere în dolar, un recent articol din „Komsomolskaia Pravda" a citat o sumă de date interesante, din care spicuim următoarea: peste 35 la sută din totalul aurului extras în zona nord-orientală provine din mine construite în ultimii cinci ani.

CE SE DISCUTĂ

500 de leghe în Golfstrom

Un cargou cu destinaţia Palm Beach (Florida) a încărcat recent la Anvers un mare cilindru de oţel şi o mulţime de piese mai mărunte şi lăzi. Operaţia a făcut vîlvă deşi produse aparent identice sînt îmbarcate zilnic în porturile Europei. Dar piesele respective fac parte dintr-un vehicul neobişnuit, care va face o călătorie „ştiinţifico-fantastică". Este vorba anume de mezoscaful PX-15 (adică aparatul experimental nr.15 al lui Piccard), care va petrece circa patru săptămîni în Golfstrom.

Povestea începe în 1964 cînd, cu prilejul expoziţiei de la Lausanne, primul submarin turistic proiectat de Jacques Piccard a coborît în apele Lacului Leman de 1 100 de ori, cu 30 000 de pasageri. Constatîndu-i stabilitatea, Piccard s-a gîndit că cu o astfel de navă s-ar putea lăsa antrenat de un mare curent submarin şi s-a şi pus pe treabă.

Mezoscaful este stabil datorită construcţiei sale masive, care-i permite să rămînă automat la adîncimea aleasă de comandant, stînd nemişcat şi fără să recurgă la balasturile şi cîrmele de adîncime necesare submarinelor militare cu coca subţire. Din acest motiv, dar şi pentru că se va lăsa dus de curent, s-a putut dispensa de motoare. Silenţios şi imobil (deşi avansează) este deci ideal pentru studiul adîncimilor marine. Singurul zgomot pe care-l va emite va fi fişîitul oxigenului ieşind din aparatele ce-i reduc presiunea şi care va putea fi suprimat de altfel pentru cîteva ore.

PX—15 se compune dintr-un cilindru cu diametrul de 3,15 m şi lungimea de 18 m, închis la cele două capete cu nişte calote sferice. Se intră în el printr-un turn şi, coborînd o scară metalică, se ajunge într-un coridor lung şi îngust prevăzut pe ambele laturi cu nişe semicirculare în care sînt amplasate instalaţiile şi aparatele.

Echipajul, constînd din Piccard, un pilot, un copilot şi trei observatori ştiinţifici, nu va dispune de cabine, ci va locui permanent la „locul de muncă", unde sînt montate şi cuşetele. Mesele şi le va prepara exclusiv din alimente liofilizate. Cele 2 tone de apă dulce, jumătate rece şi jumătate caldă, îi vor asigura şi un duş zilnic, ce-i drept făcut cu economie.

Mezoscaful va coborî la 200—300 m în largul coastei Floridei, acolo unde Golfstromul iese din Golful Mexic şi se va lăsa dus 1 500 mile spre nord, pînă dincolo de Boston. El va dispune

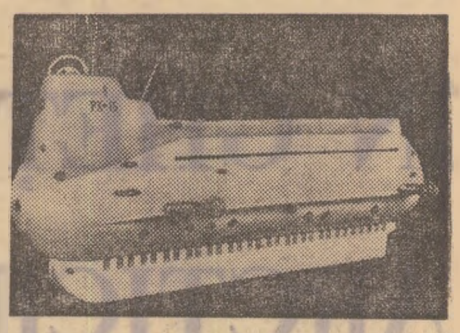

de 750 kWh depozitaţi în acumulatoare, ceea ce îi va permite să ţină în permanenţă aprinse cîteva proiectoare, dar să le folosească doar arareori pe toate 70 dintr-o dată. Comunicarea cu navele care-l vor urmări la suprafaţă se va face printr-un telefon ultrasonor, dar şi prin mesaje scrise introduse în bile goale pe dinăuntru, cărora li se va da drumul printr-un mic sac special. În sens invers îşi vor da pentru prima oară concursul nişte poştaşi submarini: delfini dresaţi, care vor aduce „corespondenţa" în sfere mai grele decît apa.

G. Roşkov

LA ORDINEA ZILEI

Parterul şi subsolul Aralului

O expediţie hidrogeologică în Kzil-Orda a descoperit că sub Marea Aral cu ape sărate se află încă o mare, cu apă dulce. Sondele forate în insulele Kaska-Kulan şi Bektau scot la suprafaţă apă potabilă de la adîncimi de 600—700 metri. Specialiştii au calculat că pe fundul mării există foarte mari rezerve de apă potabilă care ar putea salva parţial de la moarte lacul cu apă sărată de la etajul superior.

Descoperirea hidrogeologilor kazahi vine să confirme pronosticurile specialiştilor de la Institutul de hidrogeologie şi hidrofizică al Academiei de Ştiinţe din R. S. S. Kazahă. Acad. Ufa Ahmedsafin arăta cu mult timp în urmă că în zona Aralului s-ar afla rezerve arteziene care alimentează depresiunile deşertului Kizilkum şi Priaraliei. Volumul lor ar fi mai mare decît al Mării Aral.

Rezervele recent descoperite au într-adevăr un volum mai mare decît rezervele de apă sărată ale Mării Aral. Ele sînt ascunse în depozite calcaroase şi nisipoase. Pentru fiecare mie de metri cubi de deşert sînt circa patru milioane metri cubi de ape arteziene (în total 120 miliarde metri cubi).

Apele dulci de sub Kizilkum vor permite irigarea unor întinse suprafeţe de deşert.

— Ce aş putea să vă spun despre Sahalin? Vremea e în general favorabilă averselor de ploaie...

Desen de G. Adrianov

reportaj

TRAGEDIE ÎN GHEȚURILE ARCTICII

Acum 40 de ani, expediția Nobile

Acum patruzeci de ani, în 1928, istoria aviației înregistra o serie de performanțe răsunătoare. Un avion german de tip „Junkers" traversa pentru prima oară Oceanul Atlantic din Europa spre America. (În direcție inversă, Lindbergh zburase, în 1927, din Statele Unite la Paris). Doi aviatori francezi făceau înconjurul Pămîntului. În luna octombrie a aceluiași an, dirijabilul „Graf Zeppelin" transporta 40 de pasageri din Germania la New York.

Adevărata senzație — o senzație tragică — a anului fu însă expediția polară condusă de generalul italian Nobile și soldată cu o catastrofă.

Două dirijabile

Ideea atingerii Polului Nord pe calea aerului se conturase încă spre sfîrșitul secolului al XIX-lea. În 1897, inginerul suedez Andrée, împreună cu doi însoțitori, s-a ridicat în aer de pe insulele Spitzbergen în nacela unui dirijabil de 5 000 de metri cubi, fără motor, prevăzut doar cu vele pentru determinarea direcției. Aeronava lui Andrée s-a prăbușit. După tragedia lui Andrée, descoperitorul Polului Sud Roald Amundsen a făcut și el experiențe cu aeronave, după ce, în 1925, încercarea lui de a atinge Polul Nord cu avionul se soldase cu un eșec. Cu sprijinul milionarului american Ellsworth și al guvernului norvegian, Amundsen a cumpărat un dirijabil de 18 000 m.c., cu trei motoare și carcasă de aluminiu, aflat în dotarea armatei italiene, pe care l-a botezat „Norge" (Norvegia). Proiectantul și constructorul dirijabilului a fost generalul Umberto Nobile, cunoscut constructor de aeronave. Nobile a condus personal dirijabilul „Norge" care, decolînd la 11 mai 1926 din golful King's Bay din insulele Spitzbergen, a traversat regiunea arctică, a trecut deasupra Polului Nord și, după 78 de ore de zbor, a aterizat la Teller în Alasca.

La trei zile după aterizarea dirijabilului „Norge", în micul sat de eschimoși Teller, mi-a venit ideea unei noi expediții — a notat în amintirile lui Umberto Nobile. El intenționa să cerceteze regiuni arctice pînă atunci necunoscute, cu o suprafață de cîteva sute de mii de kilometri pătrați și să efectueze totodată o serie de observații și măsurători științifice. Cum, însă, în cursul călătoriei se iviseră neînțelegeri între Amundsen și Nobile, membrii norvegieni ai expediției, manifestîndu-și solidaritatea față de Amundsen, au refuzat să participe la o a doua expediție. De altfel, nici guvernul lui Mussolini nu dorea să împartă cu altă țară laurii unei noi expediții.

În vederea acestei noi expediții, statul italian a pus la dispoziția lui Nobile dirijabilul „Italia", de același tip cu „Norge", cu un volum de 18 500 m.c. și avînd trei motoare de 250 c.p. fiecare. Aeronava, lungă de 98 metri, avea un înveliș de pînză, mai subțire deci decît al predecesoarei sale, și în consecință și greutatea aeronavei era mai mică (10 500 kg). Viteza-i maximă era de 115 km pe oră.

După aproape doi ani de pregătiri, Nobile a decolat din Milano la 15 aprilie 1928 și, trecînd peste Veneția, Viena, Brno, Stockholm, Vadsö, la 6 mai a sosit în golful King's Bay. Acolo îl aștepta nava auxiliară a expediției, „Citta di Milano" și uriașul hangar, construit încă de Amundsen pentru dirijabilul „Norge", pus la dispoziția lui Nobile de Aeroclubul norvegian.

De la King's Bay, dirijabilul „Italia" a făcut trei incursiuni în regiunile arctice. Cu prilejul celei dintîi, condițiile meteorologice neprielnice l-au silit pe Nobile să renunțe la continuarea călătoriei. În cursul celei de a doua, „Italia" a trecut deasupra insulelor Franz Josef și Severnaia Zemlia, locuri unde nu prea călcase încă picior de om. În sfîrșit, la 23 mai 1928, Nobile a pornit în ultima lui călătorie, care avea să-i fie fatală. Obiectivul călătoriei era ca, trecînd peste Groenlanda, să atingă Polul.

În noaptea de 24 mai, între orele 0 și 2, „Italia" a ajuns într-adevăr deasupra Polului Nord și a descris cîteva cercuri.

Vînt potrivnic

Mulțumit, Nobile ordonă înapoierea la King's Bay. Radiotelegrafistul Biaggi lucra de zor, transmițînd și recepționînd radiograme în legătură cu marele eveniment, dar meteorologul expediției, Malmgren, își și dăduse seama că întoarcerea dirijabilului se va izbi de greutăți serioase. Aeronava înainta greu, luptînd împotriva unui vînt cu o viteză de 50 km. pe oră. Nici punerea în funcțiune a celui de al treilea motor nu spori viteza dirijabilului la mai mult de 30—40 km. pe oră.

Vîntul potrivnic suflă timp de 30 de ore și, deși „Italia" pornise la drum cu o rezervă de 7 000 litri de benzină, pe toți începu să-i cuprindă teama că nu se vor putea întoarce la punctul de plecare. Mai ales că între timp corpul dirijabilului se acoperise de un strat de gheață care îi sporise greutatea.

În ziua de 25 mai, la orele 10 a.m., dirijabilul începu să se prăbușească. Numai forța dinamică a motoarelor ar fi putut stăvili prăbușirea și Nobile ordonă ca motoarele să funcționeze cu turația maximă. După cîteva clipe, însă, nacela din spate se lovi de ghețuri și se desprinse de corpul dirijabilului; cei aflați în nacelă fură proiectați pe gheață. Scăpînd de greutatea nacelei, dirijabilul se ridică din nou cu cei șase oameni aflați încă la bord și dispăru la orizont.

Un mort (mecanicul Pomella) și nouă oameni vii printre care doi grav răniți (Nobile și inginerul Ceccioni) zăceau pe suprafața de gheață brăzdată de crăpături adînci, la circa 20 km de micile insule Foyn și Broch, situate la nord de arhipelagul Spitzbergen. Noroc în nenorocire: nacela, rămasă aproape nevătămată, conținea tot felul de materiale și instrumente. Dintr-o ruptură produsă în corpul nacelei se rostogoleau pe gheață conserve; ba, mai mult, era acolo și balotul dinainte pregătit pentru o eventuală aterizare la Pol, conținînd un cort, saci de dormit, revolvere. De asemenea, rămăsese nevătămată comoara cea mai prețioasă: postul de radioemisie și recepție, cu o putere de 25 Wați.

Locuitorii „cortului roșu"

Radiotelegrafistul Biaggi se apucă imediat de treabă și chiar în ziua prăbușirii începu să emită semnalele S.O.S. Nici un răspuns. Abia în ziua de 2 iunie, un radio-amator sovietic din Arhanghelsk descifră semnalele emise de Biaggi. La această dată numărul celor aflați în „cortul roșu" scăzuse cu trei, întrucît savantul suedez Malmgren și ofițerii de marină Mariano și Zappi porniseră pe jos spre continent.

Cele șase săptămîni următoare fură caracterizate prin mai multe acțiuni de salvare nereușite. Italieni, suedezi, norvegieni, finlandezi, francezi, olandezi porniră cu avioane, vapoare, cu sănii trase de cîini, pentru a contribui la salvarea naufragiaților. Neexistînd însă un plan comun de acțiune, toate încercările fură sortite eșecului.

În ziua de 20 iunie, maiorul italian Maddalena îi descoperi cel dintîi pe locuitorii „cortului roșu". Cu hidroplanul său greu nu putu însă să aterizeze și se mărgini să le arunce cîteva pachete. În sfîrșit, la 23 iunie, micul avion de vînătoare al locotenentului suedez Lundborg reuși să aterizeze pe pista de gheață. Referindu-se la instrucțiunile primite din partea guvernului său, Lundborg insistă ca primul pasager să fie însuși Nobile care, în felul acesta, va putea prelua conducerea acțiunii de salvare. În cele din urmă Lundborg reuși să înfrîngă împotrivirea generalului, arătînd că încă în cursul nopții următoare suedezii se vor îngriji și de salvarea celorlalți membri ai expediției. Într-adevăr, Lundborg se înapoie peste scurt timp, dar avionul său capotă și el însuși deveni prizonier al ghețurilor.

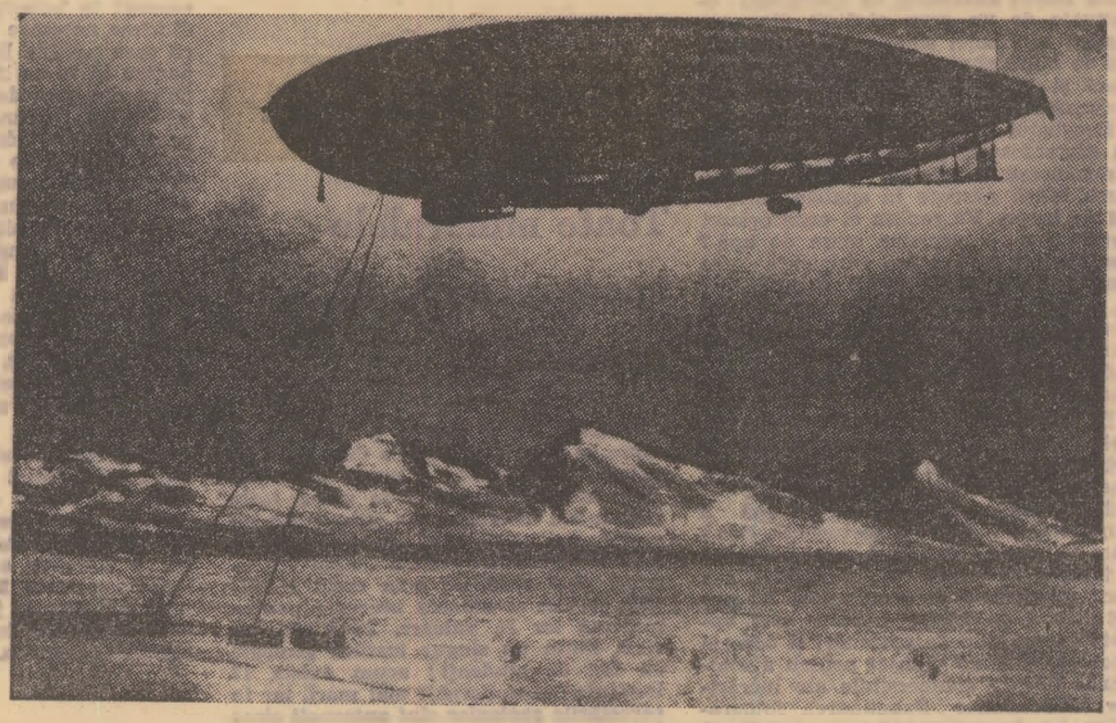

Dirijabilul „Italia" la King's Bay

Eșecul lui Lundborg marcă începutul atacurilor îndreptate împotriva lui Nobile. Se poate oare admite ca un căpitan să părăsească nava care se scufundă? — argumentau denigratorii generalului. Comparația nu era însă îndreptățită. Căci Nobile zăcînd neputincios în cort, cu piciorul fracturat, era numai o povară pentru tovarășii săi, pe cînd odată ajuns la bordul vasului „Citta di Milano" putea face infinit mai mult în folosul lor, conducînd operațiunile de salvare. Nobile își dădu repede seama că picase în dizgrație; căpitanul vasului se împotrivea la orice acțiune inițiată de el. În această situație, își exprimă dorința de a se întoarce pe banchiza de gheață, dar nici acest lucru nu i se îngădui. Opinia publică se întorsese de asemenea împotrivă-i cînd se aflase că eminentul cercetător polar Roald Amundsen, care pornise cu un avion francez în căutarea lui Nobile, își pierduse viața în cursul acestei încercări.

„Krassin" coboară scara

Între timp vremea începuse să se încălzească și naufragiații băgau de seamă înspăimîntați că gheața banchizei lor se subția. La începutul lunii iulie toate speranțele lor se îndreptară spre spărgătorul de gheață sovietic „Krassin". Avînd un deplasament de 10 500 de tone, Krassin pornise din Leningrad la 15 iunie pentru a-i salva pe naufragiați. La bordul spărgătorului de gheață se afla aviatorul Ciuhnovski cu un avion. La începutul lui iulie, spărgătorul de gheață trecu pe lîngă King's Bay. Croindu-și drum printre sloiurile de gheață cîrma navei se rupse, dar „Krassin" își continuă totuși drumul. Luînd-o din cînd în cînd înainte, Ciuhnovski scruta banchizele. La 10 iulie, aviatorul zări grupul lui Malmgren. Întorcîndu-se spre vapor, trebui însă să facă o aterizare forțată. El indică prin radio locul unde se afla grupul și-l rugă pe comandant să-i salveze întîi pe naufragiați, căci el, cu alimentele de care dispunea, putea rezista la nevoie chiar două săptămîni.

Profesorul Samoilovici, conducătorul expediției „Krassin", procedă în conformitate cu rugămintea lui Ciuhnovski și spărgătorul de gheață îi luă la bord pe Mariano și pe Zappi care, peste hainele lui, purta și paltoanele lui Malmgren și Mariano. Unde se afla Malmgren? Din declarațiile celor doi rezulta că de mai bine de o lună — la propria sa cerere — ei îl părăsiseră pe savantul suedez care, avînd picioarele degerate, nu-și mai putea continua drumul (numeroasele contradicții, deosebirea bătătoare la ochi dintre starea lui Mariano și cea a lui Zappi, iscară bănuiala că Zappi nu se dăduse înapoi de la practicarea canibalismului și că acum, poate, venise și rîndul lui Mariano). Pe urmă spărgătorul de gheață își continuă drumul. Și, în aceeași seară, se petrecu marele eveniment: „Krassin" își coborî scara în apropierea „cortului roșu".

Drama lua sfîrșit.

Comisia de anchetă instituită de guvernul italian se pronunță împotriva lui Nobile. Suedezii, însă, deși pierduseră în Malmgren un eminent om de știință, fură de altă părere. În 1929, Societatea suedeză de geografie îi conferi lui Nobile medalia comemorativă bătută în cinstea lui Andrée. Nobile își dădu demisia din armată, ba chiar își părăsi patria. Între 1931—1938 activă ca expert în probleme de navigație aeriană în U.R.S.S., apoi plecă în S.U.A. și abia în 1945 se înapoie acasă.

F. O. Fomicev

BALET

Spartacus

La Teatrul Mare din Moscova, Iurî Grigorovici a montat baletul „Spartacus".

Muzica lui Aram Haciaturian, ale cărui lucrări simfonice, de cameră și pentru scenă se bucură de o apreciere universală, a fost scrisă acum mai bine de zece ani. Dar datorită noii concepții coregrafice a spectacolului, partitura baletului „Spartacus" s-a înnoit parcă și ea, sunînd inedit în interpretarea orchestrei Teatrului Mare dirijată de Ghennadi Rojdestvenski.

Despre interpreții principali, ca și despre întregul balet, sînt convinsă că se va scrie încă mult timp și așa cum merită talentul fiecăruia: Vladimir Vasiliev și Mihail Lavrovski (Spartacus), Maris Liepa și Boris Akimov (Crassus), Ekaterina Maximova și Natalia Bessmertnova (Frigia), Nina Timofeeva și Svetlana Adîrhaeva (Egina)... Dar în acest articol eu nu-mi propun să analizez creațiile balerinilor. Acum, cînd munca de pregătire — grea, ingrată și istovitoare — a rămas în urmă, pot privi detașat spre scenă, spunînd cîteva cuvinte despre acest spectacol neobișnuit.

Dacă ar trebui să exprim printr-un singur cuvînt sensul noului „Spartacus", aș alege cuvîntul **modern.** Aceasta-i latura cea mai sensibilă a creației lui Iurî Grigorovici. Iată de ce baletele lui sînt foarte apropiate și accesibile publicului de azi, care vede întruchipate cele mai progresiste idei ale timpului nostru chiar într-un spectacol consacrat antichității.

Epoca răscoalei lui Spartacus a rămas departe în trecut. Probabil că eroul nu arăta așa ca pe scenă, probabil că nici succesiunea evenimentelor istorice n-a fost aceeași. Dar teatrul nu este un manual de istorie. Baletul — cea mai convențională dintre arte — ne mișcă inima și mintea cînd, respectînd convențiile sale, autorul găsește și exprimă adevărul.

Iurî Grigorovici a găsit și a exprimat adevărul artistic, creînd un spectacol care extrage esența caracterelor omenești și a evenimentelor.

Lăsînd de o parte semnele exterioare ale Romei antice, Grigorovici a lucrat pe libretul lui N. Volkov în așa fel încît să evidențieze la maximum calitățile morale ale eroilor. Coregraful a evitat montarea fastuoasă, făcîndu-și spectacolul omenesc, limpede și laconic.

Pînă nu de mult încă ni se părea imposibilă reprezentarea scenică a unui om celebru fără o asemănare „fotografică". Azi ne străduim să ajungem la adevărul interior, spiritual al imaginii generalizate a eroului.

Libertatea, puritatea, nobletea, bărbăția, romantismul lui îl apropie pe Spartacus de eroii zilelor noastre. Figura lui îmi amintește de Șoimul gorkian care plutește în înălțimi — luminos, puternic, avîntat. Eroul noului balet nu trăiește numai, ci și moare la o înălțime inaccesibilă, ridicat în lăncile dușmanilor... Moartea lui Spartacus îl duce în nemurire și asiști la ea cu un nod în gît și cu lacrimi în ochi, ca la o tragedie shakespeareană.

Noul „Spartacus" este spectacolul marii măiestrii a autorilor baletului, al talentului întregii trupe și al soliștilor ei. Iată de ce această realizare mi se pare foarte interesantă și foarte importantă în toate componentele ei.

Galina Ulanova

Moartea lui Spartacus

CINEMA

Papá Cervi și alții

Într-unul din primele sale filme, „Șapte curajoși", regizat de Serghei Gherasimov, actorul Oleg Jakov a interpretat rolul radiotelegrafistului german Kurt, pentru care Uniunea Sovietică devine a doua patrie.

După aceea a mai avut de cîteva ori naționalitate străină: a fost Rolf („Profesorul Mamlock") și Paul („Soldați în mlaștină"), luptători antifasciști germani, Toivo Antikainen, comandant finlandez („Pentru patria sovietică"), iar într-unul din ultimele sale filme, „Cei șapte frați Cervi" al lui Gianni Puccini, este celebrul „papá Cervi", țăranul italian care i-a pierdut pe toți cei șapte fii ai săi în eroica mișcare de rezistență a poporului italian împotriva hitleriștilor.

De cele mai multe ori, însă, Jakov a rămas rus. Boris („Amiază"), Senia („Oare te iubesc?"), Vorobiov („Deputatul de Baltica"), Borovski („Marele cetățean"), Igor Talanov („Invazia") Dudirev („Judecata"), căpitanul Gastev („Drumul spre cheie") — sînt numai cîteva din cele peste patruzeci de roluri rusești ale lui.

Dar indiferent de naționalitatea lor, toate personajele actorului au o trăsătură comună: sînt oameni cu o intensă viață interioară. Să ne amintim, de pildă, de pușcașul leton Jan Draudin din filmul „Noi cei din Kronstadt". Îndărătul privirilor sale ironice și fugare, al cuvintelor zgîrcite, Jakov ne-a făcut să simțim gîndirea-i mereu trează.

Această notă particulară adusă de actor în cinematografia sovietică a anilor treizeci — anii eroilor simpli, drepți și energici, creați cu brio de foarte tinerii, pe atunci, B. Blinov, I. Novoseltev, N. Kriucikov — a căpătat un relief deosebit la unul dintre cele mai interesante personaje din galeria lui Jakov: ofițerul troțkist Borovski din filmul „Marele cetățean". Mintea lui Borovski lucra întruna. Era inteligent, stăpînit, organizat, rațional, ascuns și de aceea foarte periculos. Interpretul nu se grăbea să-l demaște. Adevărata lui față a putut fi văzută abia spre sfîrșit. Pentru timpul respectiv, acest fel de abordare a unui personaj negativ, dușman inveterat, a fost o reală inovație.

Borovski a fost un mare succes al lui Jakov. Dar întîlnirea cu rolul preferat, cu un erou complex, care să-l solicite total, încă nu se produsese. Ea a avut loc ceva mai tîrziu, în anii războiului, cînd pe ecran a apărut Fiodor Talanov, personajul central din „Invazia". Tragedia lui Talanov, nedreptatea pe care a suferit-o fiind lipsit de libertate ani lungi și chinuitori, a fost jucată de Oleg Jakov cu atîta profunzime și subtilitate încît Leonid Leonov, autorul piesei care a stat la baza filmului, l-a declarat coautor al personjului. În „Invazia", Jakov s-a putut desfășura în voie, în extensiune și în adîncime, și, fidel lui însuși, a permis spectatorului să urmărească pe îndelete zbuciumul interior, cursul sinuos al gîndurilor lui Talanov.

Așadar, încă acum un sfert de secol, Oleg Jakov juca în stilul, atît de în vogă azi, pe care îl numim „modern" și-l credem uneori o descoperire de ultimă sau, eventual, de penultimă oră. De aceea, actorul s-a integrat organic în cinematograful modern, caracterizat tocmai de studiul atent al vieții, de analiza relațiilor complexe dintre oameni.

Un american neliniștit

Paul Newman nu intenționa să devină actor. A luptat în cel de al doilea război mondial și cînd a fost demobilizat s-a înscris la Facultatea de economie a colegiului din Ohio. După absolvire, a studiat... istoria teatrului la Universitatea Yale. Toate pronosticurile îl destinau unei frumoase cariere științifice. Dar „cineva acolo sus îl iubea" — ca să parafrazăm titlul unui film de-al lui — și a hotărît altfel pentru el. Căutînd un serviciu temporar la New York, Newman a fost angajat ca figurant la spectacolele de televiziune ale companiei „Columbia Broadcasting System". Și deodată, arta l-a prins în mrejele ei. Au urmat cîteva roluri mărunte la teatrele de pe Broadway și primul rol mare, în 1953. Regizorii de la Hollywood l-au remarcat. În 1958, filmul „Stîngaciul" l-a impus atenției generale. S-a vorbit atunci de un nou Marlon Brando. Dar comparația, poate măgulitoare în sine, nu putea mulțumi un artist ca Paul Newman care înainte de toate vroia să fie el însuși. Talentul lui viguros îi dădea dreptul de „unicat".

În cele peste douăzeci de filme pe care le-a turnat, cuprinse într-un arc de valori foarte întins, Newman a impus un tip de erou: tînărul american care sfidează morala oficială a societății sale, ipocrizia, minciuna, înșelătoria. Și a creat întotdeuna caractere omenești complexe, însetate de dreptate și adevăr, trecînd prin încercări grele pentru a-și ajunge țelul.

Am ideile mele despre cinema — a declarat o dată Paul Newman. Acum, el poate aplica din plin aceste idei: actorul, care s-a interesat întotdeauna și de procesul tehnic al filmărilor, a trecut îndărătul camerei de luat vederi. Pentru debutul regizoral a ales o operă care răspunde preocupărilor lui și-i permite să continue lupta împotriva tarelor morale înfierate de atîtea ori ca interpret. Romanul scriitoarei canadiene Margareth Lawrence „O farsă a lui Dumnezeu" denunță mărginirea, bigotismul, ipocrizia locuitorilor unui orășel de provincie. În acest mediu se deapănă drama unei femei necăsătorite care-și pierde reputația din dragoste pentru un bărbat mai tînăr ca ea, cinic și arivist. Newman e conștient că face un film care nu-i promite un succes comercial, dar nu e dispus la nici un compromis, fiind hotărît să spună ce are de spus. Lucrează cu fonduri mici, deoarece compania „Warner Brothers", de care e legat printr-un lung contract încă din 1953 și care-i finanțează începuturile regizorale, e mai puțin indiferentă decît el la perspectiva unui eșec comercial. Dar Paul Newman are pasiunea lui și sprijinul entuziast al soției sale, cunoscuta actriță Joanne Woodward, interpreta, fără onorar, a rolului principal, ca și al întregului oraș Danbury, în alte cărui decoruri naturale filmează „O farsă a lui Dumnezeu".

Newman are însă ideile lui nu numai despre cinema, ci și despre îndatoririle lui civice. El s-a pronunțat în repetate ocazii împotriva războiului din Vietnam. Împreună cu alți actori, printre care Kirk Douglas și Jack Lemmon, a contribuit la finanțarea Centrului de studii al instituțiilor democratice, organism care desfășoară o apreciată activitate, invitînd la tribuna sa personalități marcante ale vieții publice. În sfîrșit, Paul Newman este un fervent susținător al senatorului Eugene McCarthy, la candidatura pentru președinția Statelor Unite. Participînd la campania electorală a senatorului, actorul a străbătut în lung și în lat New Hampshire-ul, luînd cuvîntul la mitinguri, la adunări ale alegătorilor și chiar — pentru prima oară în viața lui — la programele publicitare de la televiziune, ignorate de artiștii care se respectă, în ciuda onorariilor ridicate. Întrebat de ce a făcut-o, Newman a răspuns simplu:

— Vreau să se pună capăt războiului din Vietnam. Eugene McCarthy este candidatul în care cred și știu că va schimba politica noastră față de Vietnam. Iau poziție nu ca actor, ci ca simplu cetățean american, tată a șase copii, neliniștit de soarta lor.

Irina Antipova

LA SPECTACOLUL CU „MOARTEA LEBEDEI"

— Este în sală un medic veterinar?

PICTURĂ

„Capodoperele" trec oceanul

Filmul american „Cum să furi un milion" nu este pură ficțiune. Piața artistică americană n-a fost nicicînd invadată de un număr atît de mare de falsuri. În ultimele luni au fost detronate mii de „capodopere" plătite cu milioane de dolari. Un specialist parizian a calculat chiar că zilnic sînt puse în vînzare minimum cinci tablouri false. Afirmația nu pare exagerată cînd aflăm, de exemplu, că din cele 56 de tablouri achiziționate în ultima vreme de magnatul texan Elgar Meadows, 44 s-au dovedit false.

După cîte s-a putut afla, la New York activează intens un „specialist" în Picasso, Chagall și Matisse, care a încasat 165 000 de dolari pe seama acestor nume ilustre. La Los Angeles poliția este în căutarea unei bande care vindea „tablouri" de Renoir, Dufy, Degas. Capul bandei este un fost custode al muzeului de artă din oraș. Numai de la trei din multele lor victime, falsificatorii au încasat aproape două milioane de dolari!

N-a rămas neexploatată nici o imprejurare dramatică cum a fost inundația care a pricinuit atîtea pagube Florenței, în noiembrie 1966. Falsificatorii s-au pus febril pe treabă, au făcut copii după capodopere și... le-au tăvălit în noroi. „Patina" era necesară pentru autenticitate!

Ce e drept, existența falsificatorilor se complică pe zi ce trece. Ei trebuie nu numai să stăpînească la perfecție tehnica și maniera maestrului, ci să și lucreze cu același material. De aceea interesul lor se mută tot mai mult spre moderni. E mai ușor în toate privințele. „Perfecționările" au ajuns pînă acolo încît un oarecare Jean-Pierre Chercoun poate face în trei minute o copie după desenele în tuș ale lui Picasso pe tema corridei. O colegă de-a lui Chercoun pretinde că poate imita stilul tuturor pictorilor moderniști și că îl întrece chiar pe Utrillo! Falsurile comise în Franța, la Veneția și în alte părți se vînd cel mai bine în America. Setea de capodopere a colecționarilor americani este atît de mare încît le adoarme vigilența. Iar după ce se văd păcăliți, nu le convine să se afle. De aceea, unii preferă să piardă banii decît să se plîngă autorităților. Alții, însă, caută la rîndul lor naivi, ca să-și recupereze pierderile...

A. Novikov

CHIMIE

Haine de sticlă ?

Cu patru milenii de istorie, sticla este unul din cele mai vechi materiale fabricate de om. Obiect de lux la început, a devenit curînd un bun de toate zilele, iar astăzi nici nu se poate închipui tehnica modernă fără ea. De mirare este însă că procedeul de fabricație și compoziția sticlei nu s-au modificat aproape deloc în cursul timpului. Abia în ultimele două decenii s-au cercetat, cu aparate deosebit de pătrunzătoare, condițiile care-i determină proprietățile mecanice, optice și electrice. Iar primele rezultate au confirmat că bătrîna sticlă nu este cituși de puțin depășită și

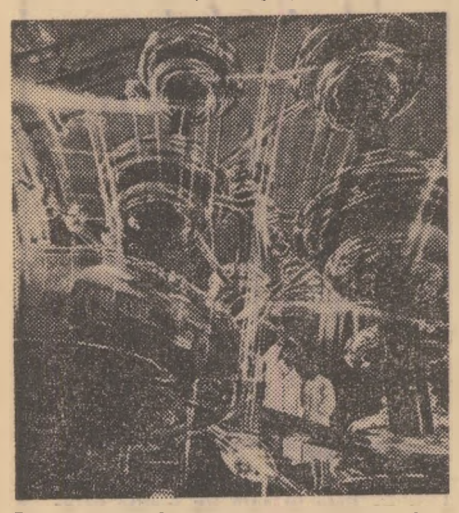

De la pipete la asemenea agregate industriale, chimia folosește pe scară largă sticla

că nu va fi scoasă din pîine de materialele plastice ; din contra, i se prevestește un viitor strălucit atît în domeniile tradiționale, cît și într-unele complet noi.

Dar proprietățile chimice și fizice și chiar aspectul multora din substanțele cuprinse astăzi în noțiunea „sticlă" nu mai au nimic comun cu imaginea pe care o aveam despre ele. Iată un exemplu : sticla spongioasă, folosită în construcții ca izolant fonic și termic, poate fi tăiată cu fierăstrăul și bătută în cuie ! În plus, ea se fabrică din deșeuri, respectiv din cioburile care pînă acum luau drumul haldelor de gunoi, fiind socotite inutilizabile. Dar sticla flexibilă ? Ea este reprezentată de o gamă întreagă de fibre. Acoperite cu un strat reflectant și adunate într-un mănunchi, acestea dau cablurile care poartă lumina în locurile inaccesibile ochiului (cavități din interiorul corpului omenesc, cazane etc.). și permit examinarea lor. Fibre cu grosimi de cîteva miimi de milimetru și îmbrăcate cu compuși organici ating o rezistență și o elasticitate nebănuite. Din ele se face un fel de țesătură care servește la izolarea electrică. Teoretic se întrevăd deci rochiile și cămășile de sticlă ; practic va mai trece timp pînă să li se pună la punct tehnologia și să se ajungă la un cost avantajos.

Sticla care arată ca ceramica, dar care întrunește proprietățile ambelor materiale, este de dată foarte recentă și se produce deocamdată în cantități mici pentru aplicații speciale. La început ea este sticlă get-beget, dar un tratament termic dirijat o transformă într-un corp cristalin asemănător porțelanului, un porțelan care poate fi încălzit pînă la peste 1 000 de grade și scufundat imediat în apă rece fără să se spargă. Un material ideal pentru cratițe. Alte tipuri de sital (cum se numește această sticlă în U.R.S.S.) sînt atît de dure și atît de rezistente la frecare încît din ele se fabrică lagăre pentru diverse mașini, ca și sfere și căptușeli pentru morile cu bile (care macină piatra de ciment, de pildă). Cristalele care le compun sînt uneori mai mici decît lungimea de undă a luminii, ceea ce înseamnă că aceasta poate să treacă printre ele și că materialele sînt transparente.

Pe o altă categorie de sticlă devenită sensibilă la lumină datorită adăugării unor anumite substanțe se pot grava diverse imagini, procedînd în felul următor : după ce se așează deasupra obiectului un negativ al modelului de obținut, asupra lui se îndreaptă raze ultraviolete care „impresionează" sticla numai în locurile unde negativul are goluri. Imaginea este invizibilă încă (latentă). Un tratament termic corespunzător provoacă cristalizarea în locurile luminate și deci apariția imaginii. În continuare, porțiunile cristaline sînt supuse atacului acizilor. Pe această cale se obțin canale pentru conexiuni electrice, se înscriu diviziunile pe instrumentele de măsură și vasele de laborator și se perforează chiar site de sticlă sau plăci decorative.

Despre sticla fototropă, care își modifică transparența invers proporțional cu intensitatea luminii solare, s-a mai vorbit. Efecte similare se obțin și intercalînd în geamurile caselor sau serelor foi de materiale sintetice care se întunecă atunci cînd se încălzesc mai tare. Este deci iminentă apariția ochelarilor cu „autoreglare".

În sfîrșit, ca ultim exemplu al inepuizabilei capacități de dezvoltare a sticlei, amintim că s-au creat varietăți practic incasabile. Este vorba de sticlă veritabilă și nu de materialul sintetic cunoscut sub numele de plexiglas. O rezistență de 5-10 ori mai mare decît cea obișnuită se obține printr-un tratament special care creează o zonă de tensiune de compresiune la suprafața obiectului. Există astfel acum pipete și vase de laborator care pot cădea de la cîțiva metri înălțime fără să se spargă. Se prevede ca, de îndată ce se va fabrica în cantități mai mari, sticla incasabilă să fie folosită de pildă la ferestrele școlilor pentru a le pune la adăpost de pasele micilor fotbaliști.

FIZIOLOGIE

Lucrînd la minus 89 de grade

În zona din Antarctida unde funcționează stațiunea sovietică „Vostok" s-au înregistrat cele mai scăzute temperaturi de pe glob. Mercurul termometrelor

După șapte ore de lucru sub gheață, scafandrul A. Skakalski se simte excelent

coboară pînă la minus 89 de grade. Și totuși, în aceste condiții trăiesc și muncesc oameni. O primă concluzie care se impune deci este că organismul uman se adaptează la temperaturi foarte joase. Dar în ce mod ?

S-a constatat că în primele luni de ședere în condițiile neobișnuite de la Polul Sud — care corespund întotdeauna cu vara polară — se produce o modificare substanțială în funcționarea aparatului respirator și a sistemului cardiovascular. Metabolismul suferă și el modificări importante. În această perioadă oamenii suportă mai greu frigul și de aceea se îmbracă mai gros. După un timp însă ei se călesc și nu mai folosesc îmbrăcăminte suplimentară nici pe geruri de minus 50 de grade.

În clipa de față în Antarctida lucrează oameni cu cele mai diferite profesii. Unii lucrează la adăpost, alții, însă, se află în permanență sub cerul liber, expuși gerurilor și vînturilor. În prima perioadă, celor dintîi le apar degerături pe față după 1-2 minute, celorlalți după 10-15 minute. Cînd exploratorii polari parcurg distanțe mari cu sănii trase de tractoare organismul lor se călește și mai bine. Din cauza gerului excesiv li se usucă pielea corpului, ceea ce duce la scăderea termoconductibilității ei. Drept urmare, scade și pericolul degerării.

Este interesant, însă, că exploratorii polari devin rezistenți nu numai la frig, ci și la alți factori meteorologici și de climă. Drumul spre Antarctida trece pe la tropice. La ducere, exploratorii suportă greu căldura excesivă, organismul lor suferă modificări considerabile. La întoarcere, însă, după un an de ședere pe continentul de gheață oamenii suportă trecerea pe la tropice fără a avea senzații subiective deosebite.

Principiul fundamental al unei activități vitale normale a organismului uman în condițiile frigului excesiv este menținerea unei temperaturi constante în părțile cheie ale organismului. Această temperatură trebuie să fie în așa fel reglementată încît să oscileze numai între 36,4 și 37,5 grade. Se pare că între aceste limite principalele reacții biochimice și biofizice din organism decurg în modul cel mai eficient. Dar funcțiile vitale ale organismului se mențin și la temperaturi joase. Se cunosc cazuri de oameni readuși la viață după o ședere de 2-3 zile sub zăpadă, timp în care întreg organismul li se răcise, iar ritmul proceselor metabolice din toate țesuturile și celulele se încetinise.

De obicei frigul excesiv nu acționează asupra întregului organism, ci are efecte locale : o degerare ușoară sau mai gravă a unei părți a corpului. E interesant de știut că inima omului nu suportă nici o răcire de pînă la plus 10-16 grade, în timp ce pielea, mușchii, nervii rezistă și la o răcire de pînă la plus 5 grade, dar de scurtă durată. De fapt frigul în sine poate să nu fie primejdios pentru celula vie. Dar el provoacă în țesuturi modificări care se soldează cu imbolnăvirea și înghețarea unor porțiuni din corp. Înghețarea se manifestă ca o afecțiune în primul rînd a vaselor sangvine și numai apoi a țesuturilor din porțiunea respectivă.

Se știe însă că printre locuitorii regiunilor cu climă rece sînt foarte puține cazuri de degerături. S-a constatat că la acești oameni, aclimatizați la frig, nu se modifică temperatura pielii și viteza de circulație a sîngelui în degetele de la mîini, chiar dacă lucrează fără mănuși. Fenomenul aclimatizării este, de altfel, valabil pentru întreg organismul. Iată de ce se cere o atenție sporită față de slăbirea reacțiilor vaselor sangvine la frig și se impune atît o călire locală cît și una generală a organismului.

Primăvara...

Știința

FIZICĂ

Cristale cu idei pentru televizoare plate

Ca vîrstă, fenomenul numit seignettoelectricitate (i se mai spune și feroelectricitate) e foarte tînăr. A fost descoperit recent și face parte din generația semiconductorilor, a substanțelor sintetice luminescente, a feritelor și altor materiale intrate în ultimul timp în arsenalul electronicii. Manifestările fenomenului, reunite sub denumirea de polarizare electrică spontană, se datoresc comportării neobișnuite a ionilor unor cristale care, în anumite condiții, își pot schimba „din proprie inițiativă" poziția în rețeaua cristalină.

Termenul de seignettoelectricitate se trage de la numele farmacistului francez Pierre de la Seignette care, în 1672, a descoperit sarea ce-i poartă numele și a atribuit micilor cristale însușiri de panaceu universal. Sarea Seignette nu și-a justificat însă faima creată de descoperitorul ei și curînd a fost dată uitării. Acum cîteva decenii însă un grup de cercetători de la Institutul de fizică tehnică din Leningrad, printre care se afla și Igor Kurceatov, a descoperit că sarea Seignette și alte cîteva cristale cu o structură similară posedă însușiri fizice deosebite.

Nu ne vom opri asupra descrierii amănunțite a acestor însușiri. Vom aminti, doar, că în afara proprietății specifice amintite mai sus, cristalele seignettoelectrice cumulează o seamă de calități ale altor materiale (piezoelectrice și dielectrice) folosite în mod curent în electrotehnică, împrejurare care le lărgește sfera de aplicare. Sub influența unui cîmp electric, de pildă, ele vibrează și difuzează în mediul înconjurător ultrasunete, însușire care le-a introdus în construcția generatoarelor ultrasonice, a microfoanelor cu cristal etc. De curînd, cristalele seignettoelectrice au început să fie folosite la menținerea temperaturilor constante într-un volum închis. Pe cît de eficace, pe atît de spectaculoasă este și utilizarea acestor cristale în mecanica de precizie. Imaginați-vă un ax cu o greutate de 10 kg care se rotește în aer, fără puncte de sprijin vizibile. Este sprijinit, de fapt, de un fascicul de ultrasunete generat de un cristal seignettoelectric, care realizează această performanță pentru a reduce la minimum pierderile prin frecare.

Cristalele seignettoelectrice sînt de mare preț în miniaturizarea aparatelor radiotehnice și a calculatoarelor electronice. Înlocuind feritele, folosite în construcția calculatoarelor, noile cristale reduc de 1000 de ori volumul elementelor de „memorare".

În sfîrșit, acum se fac experiențe pentru a realiza, cu ajutorul aceloraşi cristale, cinescoape plate pentru televizoare. Încît viitoarele tipuri de televizoare vor semăna cu niște ecrane care vor putea fi atîrnate pe perete.

S-ar părea că o dată cu descoperirea seignettoelectricității specialiștilor nu le mai rămînea decît să folosească cristalele din natură care dau dovadă de această însușire. Experiențele au arătat, însă, că efectul seignettoelectric e mult mai puternic la cristalele sintetice.

LUXEMBURG

Cea mai mare dintre țările mici

— Fiți atent, nu depășiți viteza legală — îmi spune un vecin de masă. Altminteri, la o cotitură, riscați să vă treziți fie în Franța, fie în Germania occidentală.

Cum aveam s-o aflu mai tîrziu, e una din glumele tradiționale care circulă pe seama micului Luxemburg. Într-adevăr, Luxemburgul nu e un uriaș : circa 74 kilometri lungime și 35 kilometri lățime. S-au găsit chiar amatori care au calculat că țara e de aproximativ 213 ori mai mică decît Franța și de 12 ori mai mică decît Belgia. Pe de altă parte, însă, Luxemburgul este cel mai mare dintre statele mici, lăsînd în urmă San Marino, Andorra și Liechtenstein.

În orice caz, pot să mă conving personal că în Luxemburg kilometrii se deosebesc de cei din altă parte. Cîte unul valorează cel puțin cît zece, întrucît teritoriul Marelui Ducat cuprinde cele mai diverse peisaje, orașe și sate, dialecte, regiuni istorice și economice.

Minuscula pată de pe hartă, cuprinsă între Franța și R.F.G. ca un grăunte între niște uriașe pietre de moară, mă intriga de multă vreme. Ea era cînd colorată în verde, cînd în maro sau zmeuriu — culorile vecinilor .

„Place d'Armes" din centrul capitalei cunoaște o neobișnuită abundență de firme și tăbliițe, ca, de pildă, cea care vestește : „Institutul de spălare a geamurilor. Înființat în anul 1900. Cea mai veche întreprindere de acest gen din Marele Ducat". Casele din jurul pieții sînt joase, doar ici-colo răsare cîte una încununată cu turnuri grele și cu diverse ornamentații. Localnicii nu se îmbracă excentric și nu se grăbesc cum se întîmplă în marile orașe, la Moscova sau la Paris. Autoritatea semaforului este indiscutabilă ; luxemburghezii se opresc disciplinați pe roșu, chiar cînd strada e complet pustie, ceea ce se întîmplă frecvent.

Orașul — un labirint de străduțe medievale — e așezat pe fundul plat al unei văi largi. E străbătut de două rîulețe înguste dar iuți, cu nume franțuzești : Alzette și Petrusse, care la un moment dat se contopesc. Deasupra văii se arcuiesc viaducte, dintre care unul — dacă e să dăm crezare ghidului turistic — e cel mai lung din Europa.

De pe marginea văii, ca o încununare parcă a bastioanelor naturale, veghează o uriașă fortăreață cu sumedenie de ambrazuri, supranumită cîndva „Gibraltarul nordului". Pliantele turistice recomandă stăruitor străinilor să-i viziteze ungherele tainice, iar mai apoi subsolurile unde, în fostele pulberării, se păstrează acum butoaie cu celebrul vin de Moselle — prețuit de multă-multă vreme, chiar și la ospețele lui Lucullus.

Printre pietrele roșii-gălbui ale Alzettei ni se arată una despre care ni se spune că pe ea s-a așezat și și-a pieptănat părul frumoasa sirenă Melusine. Ca să-l farmece pe viteazul Siegfried, sirena s-a prefăcut în fată. Din unirea lor — afirmă legenda — s-au născut luxemburghezii... Dar sfîrșitul legendei e totuși trist : din cînd în cînd Melusine, atrasă de apă, își relua vechea-i înfățișare. Într-o zi Siegfried a văzut-o și din clipa aceea și-a pierdut soția, căci aceasta s-a speriat și a dispărut în crăpătura unei stînci.

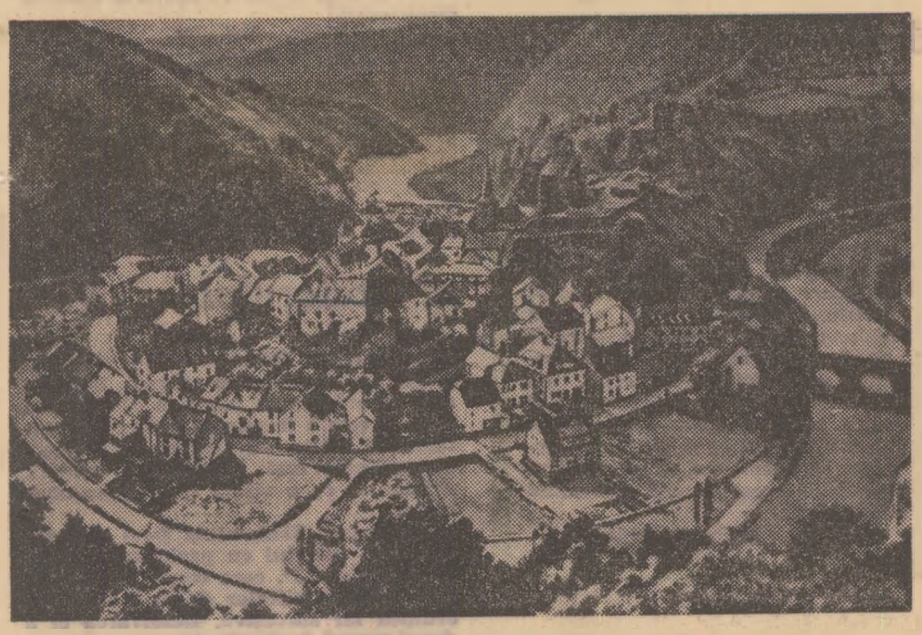

Peisaj luxemburghez

În fantezia populară, legendarul Siegfried, războinic și vînător vestit de la Rin pînă la Dunăre, s-a contopit cu Siegfried, un cavaler german cunoscut în istorie. În 862, el a durat fortăreața de la confluența Alzettei cu Petrusse, punînd temelia statului luxemburghez, pe drumul comercial care unea Reims-ul francez cu orașul german Trier, la hotarul celor două state, într-un ținut de cînd lumea neliniștit și osîndit la încercări sîngeroase...

Loviturile soartei, care au fost numeroase, n-au făcut însă decît să sporească dîrzenia tribului celt de treviri care locuia din vremi străvechi regiunea sudică a pădurilor din Ardeni și cîmpia din preajmă.

În ciuda unor războaie crîncene, statul medieval a rezistat șase secole. Apoi veacurile care au urmat au schimbat mereu stemele străine de pe zidurile impunătorului „Gibraltar al nordului" : franceză, spaniolă, austriacă, olandeză, prusacă...

În 1815, cînd monarhii europeni s-au întrunit la Viena ca să hotărască destinele Europei, Luxemburgul a fost daraua aruncată pe cîntar pentru a dura un echilibru desăvîrșit. Cum regii Olandei și Prusiei reclamau cu insistență „Gibraltarul nordului", Luxemburgul a căpătat, pe de-o parte, funcționari și legi olandeze, iar pe de altă parte în fortăreață a fost instalată o garnizoană prusacă. Abia în 1839, au început să fluture deasupra Alzettei culorile roș, alb, albastru ale Luxemburgului.

Dar grelele încercări prin care a trecut țărișoara nu au luat totuși sfîrșit. În timpul celui de-al doilea război mondial micul stat a fost ocupat de hitleriști.

În cursul unei plimbări prin „Gibraltarul nordului" un localnic îmi povestește o întîmplare din 1942, cînd un grup de luxemburghezi cutezători a urcat cu găleți de vopsea într-un turnuleț cocoțat pe o creastă, făcînd ca cele trei culori ale stindardului țării să apară în vîrful dealului, în pofida hitleriștilor.

La început, ocupanții s-au purtat cu mănuși. Sînteți germani — spuneau ei — și locul vostru este în marele Reich german. Dar nu le-a mers. La chestionarele distribuite de fasciști, 95 la sută din locuitori au răspuns — care în germană, care în franceză, iar cei mai mulți într-un dialect interzis — că naționalitatea, cetățenia și limba lor maternă au fost și vor fi luxemburgheze.

În august 1942, hitleriștii, care aveau mare nevoie de soldați, au hotărît să cheme sub arme și luxemburghezi. Reichul, chipurile, le făcea onoarea... Drept răspuns, sirenele fabricilor au început să șuiere chemînd la grevă generală. În toate, în absolut toate întreprinderile mașinile s-au oprit, trenurile, autocamioanele, autobuzele au încremenit în drum, instituțiile și școlile au rămas pustii.

...Există în Luxemburg un ținut în care clădirile fac loc unor păduri sălbatice, virgine. La nord de capitală, în inima Ardenilor, își înalță ciudatele-i forme așa-numita Elveție luxemburgheză, străbătută de ape repezi și populată de animale care-i ispitesc puternic pe vînători. Apa e un sculptor talentat, iar acolo are suficient material la dispoziție. Veacuri de-a rîndul ea a modelat cu iscusință și migală granitul, gresia și calcarul, și astfel au luat ființă ziduri de castele feerice, coloane, contururi ciudate de orașe, tăiate de străzi și împodobite cu arcuri de triumf, monumente...

Evident, toate aceste „degete de diavol", „adăposturi ale vrăjitoarelor", „altare ale Necuratului" sînt învăluite în tot felul de legende. Trevirii sacrificau acolo capre negre în cinstea zeilor lor, iar sîngele se scurgea la rădăcina unui copac sfînt. Fermierii mai cred și acum că dacă copacul-protector ar căpăta vreo rană, ar avea și ei de suferit.

În orașul Echternach, înconjurat de păduri, există un han cu un porc mistreț împăiat la intrare care împrăștie în jur, pe strada curată ca lacrima, un iz de hățișuri sălbatice. În rest, orășelul este foarte modern : are magazine de suvenire, stații de alimentare cu benzină care noaptea luminează ca niște lustre etc. Într-o anume dimineață de iunie, Echternachul se trezește în acordurile a sute de orchestre. În ritmul muzicii, prin fața miilor de turiști veniți din diverse țări trece atunci „procesiunea dansantă", la care participă tineri și bătrîni. Trei pași înainte, doi înapoi. În frunte dansează cel mai bătrîn locuitor al orașului, urmat de preoți care intonează imnuri religioase. Este sărbătoarea funcționarilor.

Acum cinci-șase decenii Luxemburgul era celebru numai prin vinul și butașii lui de trandafiri. Doar în orășelul Vianden se organiza și un „tîrg de nuci". Acum însă Luxemburgul este în primul rînd oțelar. Pe monedele de un franc se poate vedea un muncitor metalurgist lîngă un cuptor Martin. Producția de oțel a Luxemburgului e mai mare decît a întregii Scandinavii. Iar calculat pe cap de locuitor, micul stat depășește de 17 ori Statele Unite.

Cele mai multe uzine se află în sudul țării. Acolo e bazinul de minereu de fier, și tot acolo a luat naștere capitala oțelului : Esch-sur-Alzette, cu 35.000 de locuitori. Cu toate acestea, orășelul seamănă cu un fermier îmbrăcat de sărbătoare. Sumedenia de uzine mici se încadrează armonios în peisajul frumos. Satele s-au transformat în centre industriale, dar în fiecare din ele se pot găsi și acum tradiționalele berării, popicării etc.

V. Drujinin

NOUA ZEELANDĂ

Auckland, Wellington și alte suvenire

Părăsim Melbourne-ul la bordul unui avion ultramodern care ne depune vii și nevătămați pe aeroportul din Auckland, cel mai mare oraș din Noua Zeelandă.

Cum ieșim din incinta aeroportului sîntem numaidecît înconjurați de maori, populația băștinașă a țării, veniți special să primească grupul nostru de artiști. Deși avionul a avut întîrziere, deși formalitățile vamale au durat cam mult și deși s-a lăsat seara și vremea s-a răcit, maorii, cam zgribuliți de frig (costumele lor naționale nu le acoperă nici o treime din trup), și-au așteptat cu nerăbdare oaspeții. Așezați în semicerc, ei încep să cînte o melodie tărăgănată, după care se prind într-un dans deopotrivă maiestuos și grațios. Dar nici dansatorii noștri nu se lasă mai prejos...

Conform unei legende maore, Noua Zeelandă a fost descoperită în secolul X de un polinezian, pe nume Kupe. Cele două insule — Insula de Nord și Insula de Sud — au fost colonizate de maori, oameni frumoși și puternici, cu față bronzată, păr negru și dantură superbă. Acum, însă, maorii locuiesc numai în Insula de Nord. Din cele 2,7 milioane de locuitori ai țării, cea mai mare parte originari din Anglia, numai circa 200 000 sînt maori.

Maorii reprezintă acum mai ales un element exotic, căruia i se face mare publicitate pentru a atrage turiști de peste ocean. Toate chioșcurile oferă cărți poștale ilustrate, violent colorate, înfățișînd sate maore, fete surîzătoare, serbări populare sau scene de vînătoare. Literalmente la fiecare pas se vînd obiecte de artizanat, între care predomină o zeitate de lemn despre care se spune că aduce noroc. Rezești greu tentației de a cumpăra măcar cîteva suvenire.

La Auckland există și un muzeu al culturii maore. Case străvechi — construcții din lemn cu acoperișuri țuguiate și intrări acoperite. Mîini iscusite le-au transformat fațadele în adevărate opere de artă. Frapează prospețimea culorii roșii ; maorii cunoșteau secretul preparării unor culori fără moarte. Ghidul ne explică cum erau țesute postavurile, ne arată niște arme ascuțite de vînătoare și o barcă, lungă de 25 de metri, confecționată dintr-un trunchi de copac gigantic...

Aucklandul este un oraș frumos, pitoresc. Natura și-a risipit generos bogățiile. Azuriul golfului cu același nume, contururile dulci ale versantelor muntoase cu vegetația veșnic verde, pe care pasc turme de oi, parcurile umbroase, smălțuite cu flori mari viu colorate, îi conferă un aspect de stațiune climaterică liniștită. Evident orașul are, însă, și un centru comercial, o arteră principală cu magazine, bănci, societăți de asigurare, cinematografe, publicitate, o circulație intensă de oameni și mașini...

Pe o stradă liniștită, modestă din Wellington, capitala țării, există o cafenea a studenților, numită Kivi. Kivi e o pasăre nostimă, fără aripi și cu cioc lung, care trăiește numai în Noua Zeelandă și de aceea e nemurită pe monezi, mărci poștale și suvenire. Seara, cafeneaua este frecventată de tineri și tinere cu chitare care se așează la mesuțe fabricate din scînduri groase, beau cafea, sucuri (după ora 10 nu se mai vînd băuturi alcoolice) și cîntă. Stăpîna localului, o femeie foarte vioaie, izbutește să se îngrijească de toate ; primește clienți, îi așează la masă, le oferă băuturi, le povestește întîmplări pline de haz și chiar le cîntă.

Părăsim cafeneaua ca să vedem cum arată Wellingtonul noaptea. De pe creasta unei coline înalte, unde a fost dezvelită o piramidă de granit în memoria ostașilor căzuți în război, panorama orașului se deschide feeric, cu insule mari de lumină răzbind din beznă oceanului. Neplăcut e doar vîntul puternic care bate mai tot timpul, căci orașul este așezat în trecătoarea îngustă dintre cele două insule.

I. Voițehovski

Turistul străin la restaurant

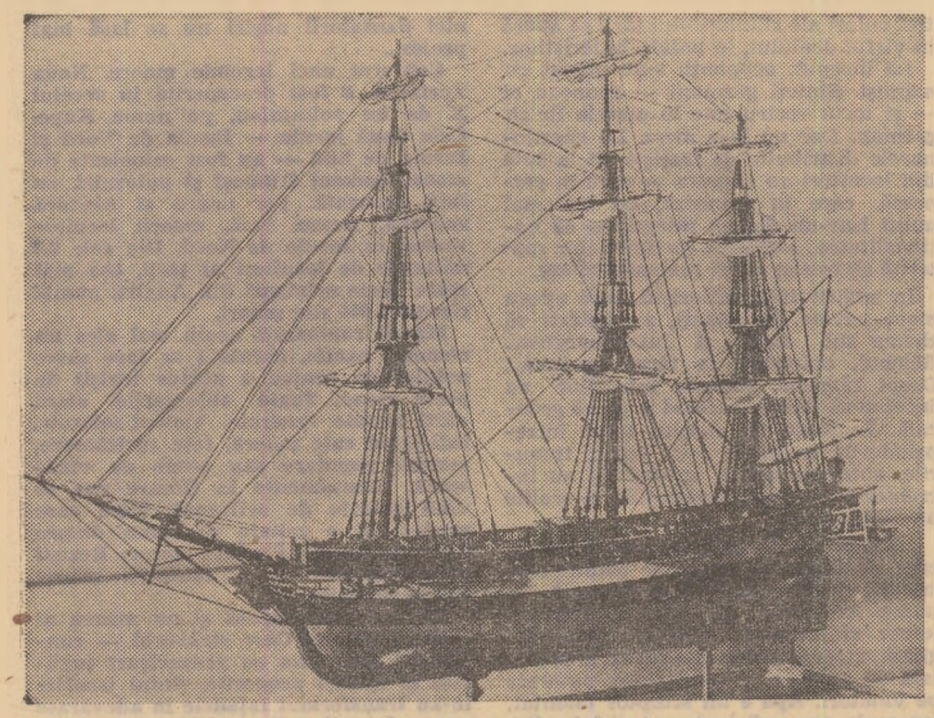

Lui Alexandr Şabaev i-au trebuit mai bine de doi ani pentru a reconstitui în toate amănuntele modelul unei corăbii ruseşti din secolul XVII

MICA ENCICLOPEDIE

Cele două patrii ale lui El-Zorab

Din 200 de rase de cai existente pe glob, cea mai apreciată este rasa arabă. Din faimoşii cai arabi îşi trag obîrşia mai bine de 20 de alte rase, printre care trăpaşii **Orlov** şi **angloarabii.**

Cînd vorbesc despre caii arabi, cunoscătorii le subliniază în primul rînd frumuseţea. Frumuseţea cailor arabi este asociată cu forţa, energia şi docilitatea lor, însuşiri formate printr-o selecţie de secole, răstimp în care numai exemplarele neobişnuit de rezistente au putut supravieţui condiţiilor din deşerturile Arabiei.

Cei mai mulţi cai arabi ajung la maturitate albi, murgi sau roibi, dar se nasc invariabil cu părul de culoare închisă. Culoarea li se hotărăşte la vîrsta de 1—2 ani, cînd cei ce vor fi albi încep să încărunţească, decolorîndu-se în întregime în preajma vîrstei de 10 ani. Pielea le rămîne, însă, neagră. E o reminiscenţă din ţara lor de baştină: pielea pigmentată suportă mai bine razele arzătoare ale soarelui, în timp ce culoarea albă a părului reflectă lumina solară întocmai ca un veşmînt alb.

Rasa arabă de cai a fost creată acum aproape 3500 de ani. Nu numai legendele atestă preţuirea de care se bucurau la curţile cîrmuitorilor cele mai

Multiplul campion turkmen Sultan

frumoase exemplare. Palatul emirului din Buhara (transformat azi în muzeu) oferă un exemplu elocvent: de o parte şi de alta a somptuosului edificiu se află două clădiri, din care una era rezervată haremului, cealaltă... cailor. Din cînd în cînd, existenţa molatecă a cailor în grajduri confortabile şi a stăpînilor lor în luxoasele palate era întreruptă de expediţii istovitoare prin nisipurile Asiei. Califii şi emirii nu se întorceau totdeauna victorioşi din incursiunile războinice şi caii lor, căzuţi în mîinile beduinilor nomazi, trebuiau să se adapteze unui nou mod de viaţă. Beduinii îşi iubeau caii, dar nu-i răsfăţau, aşa cum nici ei nu erau răsfăţaţi de viaţă.

Pînă să pătrundă în Europa, sute de generaţii cabaline au trecut astfel prin acest examen sever. Cele mai multe izvoare scrise cu privire la importul de cai arabi datează din secolul XVIII, deşi se ştie că s-au făcut achiziţii şi în veacurile anterioare. În 1774, Aleksei Orlov a cumpărat un pursînge arab alb, Smetanka, socotit întemeietorul rasei Orlov. La obîrşia rasei angloarabe de călărie se află armăsarul Darley Arabian, achiziţionat în 1710. În secolul următor voga cailor arabi a luat în Europa proporţii atît de mari, încît cele mai frumoase exemplare puteau fi acum găsite nu în patria lor, ci pe continentul nostru. Cu atît mai mult, cu cît în urma colonizării peninsulei arabice creşterea cailor de rasă a decăzut considerabil.

Printre „celebrităţile" pursînge din zilele noastre se numără armăsarul Nabor, crescut la ferma din Tersk (Caucazul de Nord) şi achiziţionat de S.U.A. Una din urmaşele lui, Dornata, a devenit „campioană naţională".

LA OBÎRŞIA UNUI CULT

Un zeu modern: Cargo

Pe cît de uşor se nasc superstiţiile, pe atît de greu sînt de stîrpit. Acest vechi adevăr a fost confirmat încă o dată de cele petrecute printre băştinaşii din partea nordică a Noii Guinee, care au ajuns, în modul cel mai neaşteptat, la convingerea că oamenii albi n-au nevoie să muncească. E deajuns să-şi scrie numele pe o bucată de hîrtie ca puterile cereşti să le îndeplinească orice dorinţă. Mai mult, băştinaşii sînt ferm convinşi că va veni ziua cînd şi ei vor beneficia de asemenea daruri din partea zeilor.

Cultul zeului „Cargo" (în limba engleză cuvîntul cargo înseamnă încărcătură de vapor) s-a născut în anii frămîntaţi ai celui de al doilea război mondial, cînd Noua Guinee a fost ocupată întîi de japonezi, apoi de trupele aliate. Băştinaşii au putut observa atunci că toate lucrurile de care trupele de ocupaţie aveau nevoie erau transportate cu vapoare sau de avioane, iar pentru a obţine alimentele sau obiectele aduse soldaţii iscăleau o hîrtie, documentul de transport sau bonul de livrare.

Vestea acestui miracol s-a răspîndit cu iuţeala fulgerului din sat în sat. Vracii se frămîntau pentru a găsi mijlocul care să-i determine şi pe zeii lor la astfel de performanţe mărinimoase, nădăjduind că strămoşii ar putea să medieze între oameni şi zei, ba chiar să-şi părăsească mormintele şi să se îngrijească de toate cele dorite de urmaşii lor aflaţi în viaţă. În acest scop ei au organizat ceremonii rituale în locurile de înmormîntare, oferind spiritelor jertfe de animale. Pînă în momentul de faţă toate strădaniile vracilor au rămas însă zadarnice, ceea ce nu le-a zdruncinat totuşi încrederea că o dată şi o dată zeii lor se vor lăsa induplecaţi...

De aceea, recent, din oraşul Madang situat în partea de nord a Noii Guinee, doi învăţători indigeni, bucurîndu-se de sprijinul unei misiuni, au plecat în Australia pentru a procura „muniţii" noi în lupta împotriva superstiţiilor. În primul rînd ei caută să obţină un număr cît mai mare de fotografii pentru a demonstra indigenilor că, în ţările lor, şi albii trebuie să muncească dacă vor să producă maşini de cusut, biciclete şi obiecte de îmbrăcăminte.

P. Volkov

IN SPIRIT CLASIC

Luvrul va începe din metrou

Lucrările de reconstrucţie ale staţiei de metrou Louvre vor transforma gara subterană într-un vestibul al binecunoscutului muzeu parizian. Planul prevede amenajarea unor nişe speciale care vor adăposti reproduceri după capodopere expuse la Luvru. Acest amănunt impune, însă, o nouă viziune arhitectonică a întregii staţii. Se va renunţa deci la actuala ei înfăţişare modernă, cu elemente decorative din metal şi mase plastice, dîndu-i-se un aspect clasic adecuat pînzelor expuse. De asemenea, se va construi o cale de acces directă spre sălile muzeului.

(Din „Za rubejom)

MAI MULTĂ IMAGINAŢIE

Maşinile creează nume

Statistici recente au arătat că în Uniunea Sovietică cele mai frecvente nume de băieţi sînt: Serghei (în 1967, aproape fiecare al patrulea nou născut din oraşul Ulianovsk, bunăoară, a căpătat acest nume), Alexandr, Andrei, Vladimir, Igor, Oleg. La fete, recordul îl deţin Elena şi Svetlana.

În genere, părinţii aleg numele copiilor lor în funcţie de modă. La un moment dat e, de pildă, la modă Andrei; mii de băieţi primesc acest nume şi astfel în creşe, în cămine şi şcoli plouă cu **Andrei.** În felul acesta numele, oricît de frumoase ar fi, se banalizează.

Spre a se evita această situaţie s-a hotărît să se facă apel la maşinile electronice, care să creeze nume noi. Dar nu combinaţii absurde de iniţiale ori de cuvinte prescurtate, cum se proceda, bunăoară, prin anii 1920, cînd unii părinţi dădeau copiilor nume ca: **Glasp** (Glavspirt — Direcţia generală a alcoolului) sau **Ţas** (Ţentralnii aptecinîi sklad — Depozitul farmaceutic central) ci nume frumoase, cu rezonanţă plăcută, în spiritul limbii ruse. În acest scop maşinii i se fixează programul: formarea tuturor combinaţiilor posibile din cîteva litere. După ce obţine rezultatul, maşina elimină cuvintele care nu corespund regulilor de combinare a sunetelor în limba rusă lăsînd doar cîteva din ele. Operaţia următoare, anume aceea de a alege cuvintele care pot fi lansate în circulaţie ca nume, cade în sarcina specialiştilor.

Maşina electronică poate alcătui, de asemenea, cuvinte combinînd morfeme. Să spunem că i se dau rădăcinile: **rad, dar** şi cîteva sufixe: **slav, mir, an, ii, in, id...** Dintre cuvintele obţinute, Radimir, Radislav, Radomir şi Darii sînt nume intrate în circulaţie. Daroslav, Darimir etc., au şanse să capete o largă răspîndire.

Totuşi, chiar şi selecţionarea numelor, operaţie evident mult mai dificilă şi care cere o perioadă mai lungă de timp, poate fi efectuată de maşini. Iată un exemplu. Recensămîntul efectuat în 1957 în Suedia a arătat că 7,5 milioane de locuitori se numeau Andersson, Johansson şi Carlsson. În consecinţă, 50 de pagini din cartea de telefon a Stockholmului erau ocupate de abonaţi cu numele de Andersson şi 40 de Johansson. De aceea, se prevede schimbarea acestor nume cu ajutorul tehnicii electronice.

MIRACOLE INDIENE

Încă un secret al creierului

India, patria fakirilor şi a yoghinilor, a mai servit ştiinţei o enigmă. De data aceasta enigma se numeşte Shakuntala Devi şi este o femeie cu aptitudini matematice ieşite din comun. Ea poate efectua cele mai complicate operaţii aritmetice cu o viteză şi precizie uluitoare.

De curînd, Shakuntala Devi şi-a demonstrat talentul cu problema numită „Factorialul 73", care constă în înmulţirea tuturor cifrelor de la 1 la 73 în ordinea lor succesivă. Rezolvarea ei a durat numai două minute.

Aşa cum se întîmplă în cazuri similare, aptitudinile Shakuntalei Devi s-au manifestat din fragedă copilărie. În momentul de faţă, după mulţi ani de antrenament, ea a ajuns să se poată lua la întrecere cu calculatoarele electronice. Nu de mult „miraculoasa indiană" a apărut în faţa telespectatorilor din New York în cadrul unei competiţii matematice cu cea mai rapidă maşină de calcul electronică şi a ieşit învingătoare cu un avans de şase secunde. Şi mai impresionantă a fost însă performanţa realizată la Sidney, unde a reuşit să rezolve problemele propuse înainte ca ele să fi avut timp să treacă prin „creierul electronic".

Deşi preferă să aibă de-a face cu operaţii matematice, Shakuntala Devi îşi demonstrează din cînd în cînd şi capacitatea de a răspunde prompt la orice întrebare legată de datele calendaristice. Poate să spună, fără să ezite, dacă ziua de 22 ianuarie 1921, de pildă, a căzut într-o luni sau într-o joi.

Talentul matematicienei e cu atît mai uimitor cu cît ea n-are studii. Împrejurările nu i-au îngăduit să frecventeze cu regularitate şcoala.

S. Vinogradov

— Mă simt umilit, stăpînul meu nu-mi vorbeşte decît de cîinele pe care l-a avut înaintea mea.

— La mine e şi mai rău. Al meu nu vorbeşte decît de cîinele pe care o să-l aibă după mine

Poșta medicului

(Urmare din pag. 8-a)

XILIAN V. — Timișoara : 1) După semnele descrise pare a fi vorba de o colită de fermentație. Dietetica joacă aici un rol aproape exclusiv. Veți suprima din alimentație laptele și alimentele celulozice. Ca neutralizant : Rp. Carbonat de calciu 30 g, bismut subnitric 15 g, 1—2 linguriițe între mese. Se poate asocia Negamicin 4—6 cpr/zi, la 4—6 ore interval, Ftalilsulfatiazol, 8—10 cpr/zi, eventual Triferment cîte 2 drajeuri, în timpul meselor. Împotriva durerilor abdominale, comprese alcoolizate și Lizadon. 2) Mai multe cure consecutive de Folcisteină asociată eventual cu gonadotrofină corionică (Coripan sau Gonacor), în doze stabilite de medic pot remedia situația.

CHIRIAC MARIAN — Galați : Citiți răspunsul dat sub Xilian V. — Timișoara la pct. 1.

ZEUS — Loco : Ne bucură interesul cu care urmăriți pagina noastră medicală. Cît privește tulburările relatate, ele țin de anumite fenomene de intoleranță, ca urmare a impregnării organismului cu alcool. Administrarea unor doze mici de insulină sau glucoză, extracte de ficat în injecții intravenoase (Ripason), vitaminizarea intensă, mai ales cu vitamine din grupul B, vitamina PP, injecții cu stricnină, tranchilizante (Napoton, Meprobamat) și un regim alimentar bogat în proteine și hidrocarbonate vor contribui la accelerarea însănătoșirii.

I. ESCULAP — Oradea : 1) În afară de viteza de sedimentare a hematiilor, alte explorări curente de laborator pentru diagnosticul reumatismului sînt : electroforeza, fibrinemia, ASLO. În absența unui diagnostic precis nu ne putem pronunța dacă suferiți sau nu de reumatism. 2) Vă creați complexe inhibitorii lipsite de orice temei. Gimnastica și sportul, dușurile alternative reci și calde, Fosfobion (o fiolă/zi), o cură de ser neurotonic, 1—2 cpr. de Napoton înainte de momentul oportun, dar mai cu seamă singurul „leac major" : — căsătoria, vor normaliza viața dv. sexuală și sufletească.

NECEAEV VASILE — Arad : Adresați-vă personal uzinei respective și sîntem convinși că vi se va răspunde.

FLORIN D. — Lotru, jud. Argeș : Pare a fi o epidermofiție sau o onicomicoză, o ciupercă a unghiilor, dar numai un dermatolog ar putea preciza diagnosticul. Încercați prin aplicații cu pastă de sulfură de bariu, urmate de badijonări zilnice cu alcool iodat 1 la sută. Rezultate excelente oferă produsul Griseofulvina M (se obține pe bază de prescripție medicală).

LUPĂU VIORICA — Orașul Petru Groza : Adresați-vă personal uzinei respective și sîntem convinși că vi se va răspunde în mod pozitiv.

Rezistentă și comodă, canapeaua extensibilă SANDA este mult solicitată de cumpărători pentru avantajele pe care le oferă. Avînd dimensiuni convenabile pentru orice apartament, canapeaua extensibilă SANDA se poate transforma după dorință într-un pat de două persoane. Sistem de extensie simplu și ușor de manevrat. Produs realizat de ÎNTREPRINDERILE MINISTERULUI ECONOMIEI FORESTIERE. Prețuri de vînzare lei 2 341, lei 2 535, lei 2 729, în funcție de calitatea stofelor folosite.

ÎN CURÎND UN NOU MATERIAL HIDROIZOLATOR!

Întreprinderea de materiale izolatoare Berceni-Ploiești, județul Prahova, produce și livrează pentru unitățile socialiste

ÎMPÎSLITURĂ DIN FIBRE DE STICLĂ

acoperită pe ambele fețe cu bitum și cu material mineral. În funcție de scopul în care se utilizează, se fabrică în

TREI SORTIMENTE

1. ÎMPÎSLITURĂ PENTRU STRATUL SUPERIOR al hidroizolației, presărată cu nisip fin, pe o față și cu nisip grosier sau mozaic colorat pe cealaltă față.
2. ÎMPÎSLITURĂ PENTRU STRATUL INTERMEDIAR al hidroizolației, presărată cu nisip pe ambele fețe.
3. ÎMPÎSLITURĂ PENTRU STRATUL INFERIOR al hidroizolației cu barieră de vapori, avînd perforații de Φ 20 mm. dispuse la distanță de 70—100 mm. una față de alta.

ECONOMIC · UTIL · INCĂPĂTOR

SE POATE CUMPĂRA ȘI CU PLATA ÎN RATE DE LA MAGAZINELE UNIVERSALE ȘI SPECIALIZATE ALE COOPERATIVELOR DE CONSUM

INTREPRINDEREA 10 INSTALAȚII-MONTAJE BRAȘOV

Str. Gheorghe Lazăr nr. 1, telef. 1 47 39

Vindem din stoc disponibil fără repartiție, pe bază de comandă fermă, unităților socialiste următoarele materiale :

- Piese fontă presiune diferite dimensiuni
- Piese fontă scurgere
- Canale grafol
- Izolatori de înaltă tensiune
- Tub bergman P.V.C. 35/39
- Diferite materiale electrice și sanitare

Pentru informații suplimentare sau pentru consultarea listelor cu materiale, vă puteți adresa direct serviciului de aprovizionare, telefon nr. 1 47 39.

SECRETE PEDAGOGICE

Cine poate deveni academician...

Alegerea drumului în viață a fost întotdeauna o problemă importantă. Ea i-a preocupat pe oameni și acum o sută de ani. Și-i preocupă la fel de acut și azi.

De multe ori, tineretul se simte atras de latura exterioară a viitoarei profesii. Profesia de geolog, ca să luăm un exemplu, pare fetelor și băieților foarte romantică. În mintea lor e un fel de turism cu multă aventură. Majoritatea nu știu nimic despre partea prozaică a acestei profesii, despre munca grea, de fiecare zi, a geologilor. Cam la fel stau lucrurile și cu medicina. Mulți cred că profesia de medic înseamnă numai ceea ce văd uneori la cinema: halate albe ca neaua, săli de operație strălucind de curățenie, fața concentrată a chirurgului...

De aceea, știința a început să se ocupe de acest spinos domeniu al alegerii profesiei celei mai potrivite. Astfel de cercetări sînt absolut necesare pentru piloți, cosmonauți, operatorii din producția automatizată, conducătorii de vehicule. Șoferii, de pildă, trebuie să se poată concentra ușor și să aibă o vedere bună. În condițiile producției automatizate crește tot mai mult rolul operatorului. S-a observat că în cazuri de avarii unii operatori își pierd capul și fac greșeli. Alții, dimpotrivă, își concentrează atunci atenția și voința și salvează situația. Și aici nu-i vorba numai de simțul responsabilității; multe lucruri depind și de sistemul nervos.

O altă față a alegerii profesiei este cunoașterea necesităților economiei naționale. Cum au arătat studiile întreprinse, cercul reprezentărilor tineretului despre activitățile omenești este foarte mic. De aceea e de maximă importanță să facă cunoștință cu specialitățile existente încă înainte de a-i veni vremea să aleagă.

În sfîrșit, o a treia latură a alegerii profesiei este aprecierea capacităților fiecăruia. Este un lucru greu, care cere putere de analiză și de cîntărire autocritică. De multe ori interesul este confundat cu capacitatea și talentul. Dar ele sînt noțiuni diferite!

Deseori, interesul pentru un obiect este legat de inclinația spre activitatea corespunzătoare. Dar el poate exista și independent de asta. De exemplu, nu toți oamenii interesați de fotbal — și sînt destui, har Domnului! — bat mingea pe teren.

Dar se întîmplă și altfel: există interes pentru o anumită ocupație, însă el nu-i însoțit și de înclinația sau talentul necesar. Multe fete se interesează de profesia de actriță, uneori au și anumite înclinații, dar atîta nu ajunge ca să devină actrițe bune.

Aptitudinile sînt o condiție obligatorie pentru practicarea cu succes a unei activități. Dar problema manifestării lor este destul de complicată. Mozart, de exemplu, cînta la pian la 4 ani, iar la 5 ani compunea. Lev Landau urma la două facultăți la 14 ani. În schimb, talentul pictorului Vrubel s-a dezvăluit abia la 27 de ani, iar al scriitorului Axakov la 50. De aceea trebuie să fim foarte grijulii cînd apreciem că cutare sau cutare n-are nici o aptitudine. Fiindcă putem greși. Mulți știu, probabil, că celebrul fizician Isaac Newton era cît pe ce să fie retras de la școală fiindcă profesorii susțineau că-și pierde vremea de pomană; pe Gogol învățătorii îl considerau incapabil... la limba rusă, iar Karl Linné trecea în școală drept un prostănac.

Nu există oameni care să n-aibă nici un fel de înclinație. Dar ea trebuie descoperită, trebuie găsit domeniul în care omul își poate valorifica la maximum capacitățile, aducînd maximum de folos societății, cu maximum de satisfacții pentru sine. Această determinare este una din condițiile de bază ale unei alegeri juste a profesiei.

Bineînțeles, înclinațiile, capacitățile, talentele nu se dezvoltă de la sine. Ele se perfecționează printr-o muncă tenace. Dar de aici nu trebuie totuși să tragem concluzia că numai antrenamentul ne poate asigura succesul. Oricît ne-am cultiva niște aptitudini neînsemnate pentru muzică sau matematică, n-am putea ajunge un Beethoven sau Pitagora. Profesorul Platonov, psiholog reputat, a observat în această ordine de idei: „Teoretic, orice elev poate deveni academician. Numai că unuia i-ar trebui pentru asta 30 de ani, iar altuia 300. Cred că pentru acesta din urmă n-ar fi o afacere bună".

L. Botiakova
Candidat în științe pedagogice

Micuțul Artem Kazarian, compozitor la 10 ani

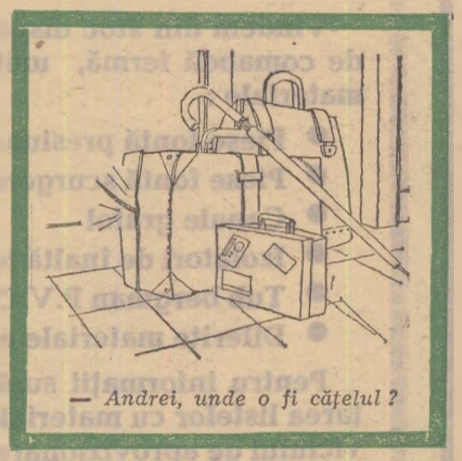

— Andrei, unde o fi cățelul?

BIOGRAFII CONTEMPORANE

Niciodată nu-i prea tîrziu

Prin întreaga-i viață, savanta Ekaterina Radkevici a vrut parcă să demonstreze că omul poate orice. Directoare a Institutului de geologie din Extremul Orient, doctor în științe geologice și mineralogice, Ekaterina Radkevici pictează, cîntă foarte frumos și este o excelentă schioare. La 40 de ani a învățat să patineze, la 50 să înoate sub apă, la 57 să facă schi nautic. Dar aceste afirmații sînt și mai interesante prin „dedesubturile" lor.

Existența Ekaterinei Radkevici, fericirea, nenorocirea și forța ei au fost determinate de cositor, metalul alb-argintiu atît de căutat.

După ce a terminat Institutul de geologie din Leningrad, tînăra absolventă a plecat să lucreze în Transbaikal. Unde, spre uimirea specialiștilor consacrați, a susținut că există minereuri de cositor care, prorocea ea, vor fi viitorul regiunii. Cositorul — știau geologii — este însoțit de cuarț. Or, mostrele pe care le strînsese tînăra lor colegă aveau în „suită" oxizi de fier. Așa au fost descoperite primele zăcăminte de cositor de un tip nou, care s-au dovedit într-adevăr viitorul regiunii și... subiectul tezei de doctorat a Ekaterinei Radkevici.

Apoi anii au trecut. De-a lungul întregului Extrem Orient se întinde o salbă de zăcăminte prospectate de Ekaterina Radkevici, întruchipare vie a ideilor, pasiunii și muncii ei de aproape patruzeci de ani. Dar în aceste patru decenii a existat și o pauză tragică.

Într-unul din drumurile obișnuite pe care le făcea neobosita cercetătoare, mașina care o transporta s-a răsturnat. Ekaterina Radkevici a fost proiectată cu fața în niște colțuri ascuțite de stîncă. Într-o operație extrem de dificilă, pe obrazul mutilat au fost efectuate o sută cincizeci de puncte de sutură. Douăzeci de zile Ekaterina Radkevici n-a văzut de loc. Dar mai tare decît disperarea ei a fost datoria maternă: „Copiii mei au nevoie de mamă, chiar de o mamă oarbă".

Vederea i-a revenit treptat, dar comisia medicală a declarat-o invalidă. Trebuia să se despartă de geologie. În acest răgaz forțat a învățat înotul subacvatic, rezistind sub apă mai mult decît profesorul ei, propriu-i fiu Radik. Pe urmă s-a apucat de schi, și fiindcă tot se obișnuise cu frigul, celălalt fiu al ei, Mitea, a făcut-o „morsă" — adică practicantă a scăldatului iarna, în aer liber. Și în sfîrșit, ca o încununare a carierei acvatice, a urmat schiul nautic. Puțini tineri se hotărăsc să se apuce de acest sport greu care cere curaj, îndemînare și stăpînire de sine. Dar savanta aproape sexagenară, a cărei întreagă viață a fost o luptă continuă de autoinvingere și autoperfecționare, n-a ezitat. Trupul ei, care în ciuda vîrstei și-a păstrat supleța și agilitatea, zboară pe oglinda apei într-un spectacol frumos și emoționant ca tot ce înseamnă triumful omului.

Dar asta încă nu-i totul. După ce a învățat ce am arătat mai sus, după ce — convinsă că oamenii își pot învinge neajunsurile — l-a determinat pe unul dintre nepoții ei să se ocupe de muzică fiindcă n-avea ureche muzicală, iar pe celălalt de pictură fiindcă în desenele lui nu puteai deosebi un copac de un cîine, s-a întors în Extremul Orient și, tăcînd mîlc asupra deciziei comisiei medicale, și-a reluat munca.

SPORT

Omul pentru care a fost inventat baschetul

Omul acesta este Ghennadi Volnov, căpitanul reprezentativei de baschet a U.R.S.S., de cinci ori campion european și campion mondial pe 1967, împreună cu echipa pe care o conduce. Întrebat cum joacă stelele baschetului profesionist american, John McLandon, antrenorul naționalei S.U.A., a răspuns:

— Ca rusul Volnov.

Măiestria atinsă de Ghennadi Volnov ne-ar putea da temei să credem că s-a familiarizat cu sportul „inventat pentru el" de la vîrsta preconizată în S.U.A., patria baschetului, unde se spune că dacă pînă la 12 ani n-ai pus mîna pe minge, nici să n-o mai pui. Volnov a depășit cu cinci ani această limită implacabilă. De mic a fost debil, suferind de aproape toate bolile cunoscute de medicină, și pînă la 17 ani sportul a fost pentru el un subiect inexistent. La 17 ani prietenii l-au luat cu forța la stadion, ca să-i vadă pe celebrii Avais Ahtaev și Jan Krumyns, jucători excepționali și foarte înalți. Ducîndu-se să-i vadă pe Ahtaev și Krumyns, Volnov a văzut baschetul, care i-a plăcut atît de mult încît a hotărît să-și încerce norocul. Singura-i șansă era înălțimea: aproape doi metri. În cariera jucătorului data acestei hotărîri: 14 august 1956, este crucială.

Antrenorul la care a nimerit Volnov, Vitali Iaroșevski, s-a entuziasmat de la început de noul venit și a atras atenția unui ziarist:

— Uite-te la băiatul ăsta și ține minte ce-ți spun: peste trei ani va fi cel mai bun atacant al țării.

Ziaristului i-a venit greu să-l creadă cînd vedea ce vedea și a conchis că Iaroșevski e un expansiv și un vorbăreț și se înflăcărează ușor. Dar după trei ani, cînd Volnov a devenit într-adevăr unul dintre cei mai buni atacanți sovietici, a făcut **mea culpa** și s-a întors la vechea discuție:

— Cum de ți-ai dat seama, dom'le?

— Păi ce, zilnic întîlnești băieți făcuți ca el? Baschetul a fost inventat special pentru Volnov!

Ce s-a petrecut în cei trei ani de la începuturi și pînă la afirmarea explozivă a lui Ghennadi Volnov? Pierzînd în durată, jucătorul a căutat să cîștige în intensitate. Slab, debil, obosind repede, alergînd prost și sărind și mai prost, Volnov a înțeles că are de învins mulți dușmani. Prima „poruncă" pe care a auzit-o de la Iaroșevski și a respectat-o cu sfințenie suna laconic și plastic: „Baschetul înseamnă picioare". Urmarea: Volnov locuia la etajul V și n-a mai folosit niciodată liftul. Întîi a urcat încet treaptă cu treaptă, pe urmă în fugă — cîte două, trei, cinci și șase trepte, de multe ori pe zi. Și în genere nu pierdea nici o ocazie și nici un loc prielnic pentru a sări și alerga. Iarna se înfunda în zăpadă pînă la brîu și fugea pînă-i ieșea sufletul. La fel de intens a lucrat și sub coș, cu Iaroșevski.

Aruncarea care l-a făcut celebru

Și după ce a învățat tot ce se putea învăța la ora aceea, a venit rîndul lui să îmbogățească jocul de baschet. Volnov este primul jucător european care a folosit aruncarea la coș cu ambele mîini și din săritură, deși înălțimea lui îl putea scuti și de una și de alta. Dar săritura nu era înaltă. Bineînțeles, noul sistem a suscitat vii discuții: de ce din săritură cînd din poziție statică ai mai multă siguranță; și dacă tot sare, de ce nu sare mai sus, ca să scape de sub paza adversarului!

Superioritatea aruncărilor din săritură s-a vădit foarte curînd și poziția statică a fost definitiv învinsă. Iar pentru a doua nedumerire, Volnov a avut un răspuns convingător, și care a dovedit că gîndește, infirmînd o anumită părere despre sportivi.

— În primul rînd, statura mea îmi permite să nu sar prea sus, în special la aruncările de la distanță: oricum e greu să fiu acoperit. În al doilea rînd, pentru săriturile înalte trebuie să îndoi puțin genunchii și prin urmare să-ți trădezi intențiile față de adversar. În plus, sărind cu genunchii drepți cîștig cîteva zecimi de secundă. În al treilea rînd, într-un meci trebuie să sărim de foarte multe ori și interesul nostru e să obosim cît mai puțin. Nu că m-aș cruța, dar randamentul e mai mare.

„Raționalizînd" atacul, Volnov n-a rămas deficitar nici în apărare. El este un jucător universal, talentul lui nu suportă o împărțire pe sectoare. De altfel, nu numai talentul, ci și inima lui cinstită de baschetbalist — ca să-i parafrazăm pe Ilf și Petrov.

REDACȚIA: București, Piața „Scînteii", Tel. 17 60 10. Abonamentele se fac la oficiile poștale
Tiparul: Combinatul Poligrafic Casa Scînteii